

NAŠ TOVARIŠ TV 15

Št. 21 31. maja 1979 Leto XVII

Glasilo Zveze združenj borcev NOV in Zveze rezervnih vojaških starešin Slovenije

TV-15 je oznaka za kurirsko postajo, ki je bila najdlje v vasi Občice – v dolini med Dolenjskimi Toplicami in Semičem

Za posredovanje in razvijanje vrednot narodnoosvobodilnega boja in revolucije je TV-15 prejel nagrado vstaje slovenskega naroda za leto 1978

Glavni urednik:
DRAGO VRESNIK

Odgovorni urednik:
SILVO TERSEK

Novinarji:
Živa Drole, Milena Štrajnar, Tone Urbas, Bojana Zokalj-Jesih

Tehnični urednik:
Sine Kovič ml.

Tajnica uredništva:
Mara Okorn

Telefon uredništva: 327-780

Letna naročnina 180 din, za inozemstvo 190 din, posamezna številka v prosti prodaji 4 din

Uprava in naročninski oddelk:
Miklošičeva 29/I, p. p. 598, 61001 Ljubljana

Telefon uprave: 320-486

Tekoči račun:
Založba Borec p. o. Ljubljana 50101-603-45772

TV-15 izhaja vsak teden, izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28

Rokopise pošljite na naslov:
Uredništvo TV-15, Miklošičeva 28/I, p. p. 598, 61001 Ljubljana

Rokopisov in fotografij ne vračamo

Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije štev. 42/I-72 od 12. 4. 1974 se za TV-15 ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov

Tisk: ČGP Delo, Ljubljana, Titova 35

Mladi smo izbrali tvojo pot!

Skojevci pred
zahtevno nalogo
stran 5

Spomini ranjenca s
Kolovrata
stran 14

Pa imamo novo šolo
stran 15

Dne 19. maja je bilo naše uredništvo gost Tržaškega partizanskega pevskega zbora. Beseda je tekla o tem, kako živijo tržaški Slovenci. Zapiše s pogovora, ki smo jih strnili pod skupnim naslovom »Manjšine – mostovi med narodi«, bomo objavili v prihodnji številki TV 15.

ČEPOVAN – »Tito, radi te imamo! Tvoje bogato revolucionarno delo in vizija nadaljnje izgradnje socialistične samoupravne in neuvrščene Jugoslavije, nam bosta kažipot pri izgradnji družbe svobodnih in srečnih proizvajalcev družbe, v kateri bodo vladali humani medsebojni odnosi in kjer bo vsak posameznik prevzel odgovornost za svojo srečo in srečo vseh ostalih. Dragi Tito, mladi smo izbrali Tvojo pot!«. S temi besedami je zaključil svoj govor v Čepovanu na veličastni proslavi ob 60. obletnici SKOJ in 35-letnici prve pokrajinske konference SKOJ za Primorsko, predsednik RK ZSMS Boris Bavdek.

Sobotna slovesnost se je začela s priljubljeno pesmijo: »Lepo je v naši domovini biti mlad«, ki je zadonela iz mnogih grl. Pridružili pa so se jim borci in aktivisti, bivši skojevci in mladinski aktivisti, revolucionarji, pripadniki naše armade, teritorialci, taborniki, krajanji...

Med številnimi uglednimi družbenopolitičnimi delavci so bili na proslavi tudi France Popit, Lidija Šentjura, Marjan Lenarčič, dr. Janez Milčinski in dr. Joža Vilfan. S proslave so udeleženci poslali pozdravno pismo tovarišu Titu, podobno kot pred 35 leti, ko je na Dolu pri Čepovanu zasedala Prva pokrajinska konferenca SKOJ za Primorsko. Ob zaključku slovesnosti pa je 60 mladincev in mladink izpuščilo 60 golobov in tako simboliziralo visoko obletnico SKOJ, naše partije in revolucionarnih sindikatov.

J. ALIČ

Tito: čimbolj enotni

»Tovarišice in tovariši, dovolite mi, da se vam kar najbolj pristržno zahvalim za čestitke. Sedemdeset let rojstni dan je redkost v življenju državnika. A videti je, da se mi še ne ponuja priložnost, da bi rojstni dan prebil bolj mirno, brez obveznosti. Tak sem pač, da brez dela ne bi mogel. Dokler so še fizične in psihične sposobnosti, dokler je to volja ljudstva in vas, mojih sodelavcev, bom storil vse, kar morem in kar je v moji moči za srečo naših narodov, za našo državo, na notranjem in na mednarodnem področju.

Tu smo se danes zbrali, da bi praznovali dan mladosti. Naša mladina tudi zasluži tak svoj praznik. Zares je takšna, da smo lahko zelo ponosni nanjo. Naša mladina nas je veliko zadolžila. Če ne bi imeli take mladine, ne bi mogli voditi takšne notranje in zunanje politike. Mladina in ljudstvo nasploh nam dajeta vso podporo. Mladi zares zaslužijo, da postanejo častni nasledniki vseh tistih, ki so svoja življenja darovali za to, kar imamo danes. A pred seboj imamo še veliko dela. Čakajo nas tudi še problemi, ki jih moramo razrešiti. Zato vas pozivam, še posebej vodilne ljudi Jugoslavije, da si besede ne bodo prihajale navzkriž z dejanji. Moramo biti disciplinirani.

Na prepihu, kateremu smo izpostavljeni, moramo biti čimbolj enotni, da bi se nagleje gradili našo državo, našo socialistično samoupravno družbo. Če vsega tega pri nas ne bi bilo, potlej bi bilo bratstvo in enotnost gola fraza. Storiti moramo vse, da ohranimo veliki prestiž, ki si ga je naša država pridobila po vsem svetu. Vsako neugodno gibanje bi hudo škodovalo našemu prestižu v tujini.

Zunaj nas cenijo zaradi vsega, kar smo dosegli v vojni, pa tistega, kar smo naredili v povojnih letih. Naglo smo obnovili, kar je okupator razdejal, in naprej vsestransko gradili svojo domovino. Tako kot so se v svetu čudili našemu boju med vojno, tako danes občudujejo našo enotnost. Varujmo to veliko pridobitev naše revolucije – bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti. To je naša prihodnost, to nam daje velike možnosti, da nagleje napredujemo. Prav zaradi tega je Jugoslavija država, ki uživa velik ugled v svetu.«

(Predsednik Tito v odgovoru na pozdravno besedo ob svojem rojstnem dnevu, 25. maja 1979)

Gre za Slavo Tarman

Odmev na »Slovenska narodna pomoč v Ljubljani«, 3. številka TV-15

V zadnji številki TV-15, kjer pišete o »demonstracijah žensk«, dosledno ponavljate ime: Slava Tamar. Spomenico Grazioliju je izročila **Slava Tarman**. Slava je iz znane Tarmanove družine v Šiški – Verovškova 23. Vsi člani njene družine: mož Ivo, sin Janez in Hčerka Nada so se borili v narodnoosvobodilni vojni. Mislim, da ima ta družina kar tri spomenice. Še danes se živo spominjam, ko so Slavo pripeljali v šentpetrsko vojašnico. Aretirali so jo v dolgi črni obleki z rdečim nageljnom na prsih... Me zapornice, ki po nekaj mesecih zapora nismo izgledale prav bojno, smo kar ostrmele. Slava se je zasmejala in rekla: »No, kaj pa je tako čudnega, saj vendar prihajam od Graziolija.« Ves čas, ki sem ga preživela z njo, mi je ostala v spominu kot izredno pogumna in dosledna borka – kljub temu, da je v sebi nosila skrb za usodo svojih dveh mladoletnih otrok. Res bi bilo škoda, da bi Slavin priimek objavili napačno. Vem, da je njej, ki je izredno skromna, to vseeno, moti pa nas, ki smo jo poznale v najtežjih časih.

MILKA GORŠIČ
Veselova 17
p. Ljubljana

če ne bo operiran. Nato je naštel, kar so ji naročili (očitno bolničar Ivan Lister-Boris in Karel Čufer, takratni vodja sanitetne postaje št. 5). Hitro sem šla v vojaško ambulanto, poiskala dr. Villo Tranquilla in mu na štiri oči zaupala, za kaj gre. Tiho me je poslušal, kimal – čez poldrugo uro pa je že bil pri nas s tremi paketi. V njih so bila vsa potrebna zdravila, celo gumi-jastih rokavic se spominjam. Kako to spraviti čez blok mimo straže? Dr. Villa se je odločil za naslednji, tvegani korak: en paket je obesil na svoje kolo, vsem na pogled, drugega sem spravila jaz, tretjega je nosil moj sin Sašo pod pazduho. In tako smo šli mimo fašističnega stražarja, ki je oficirja celo pozdravil, saj ga je videl, kako prijazno klepeta z nami.

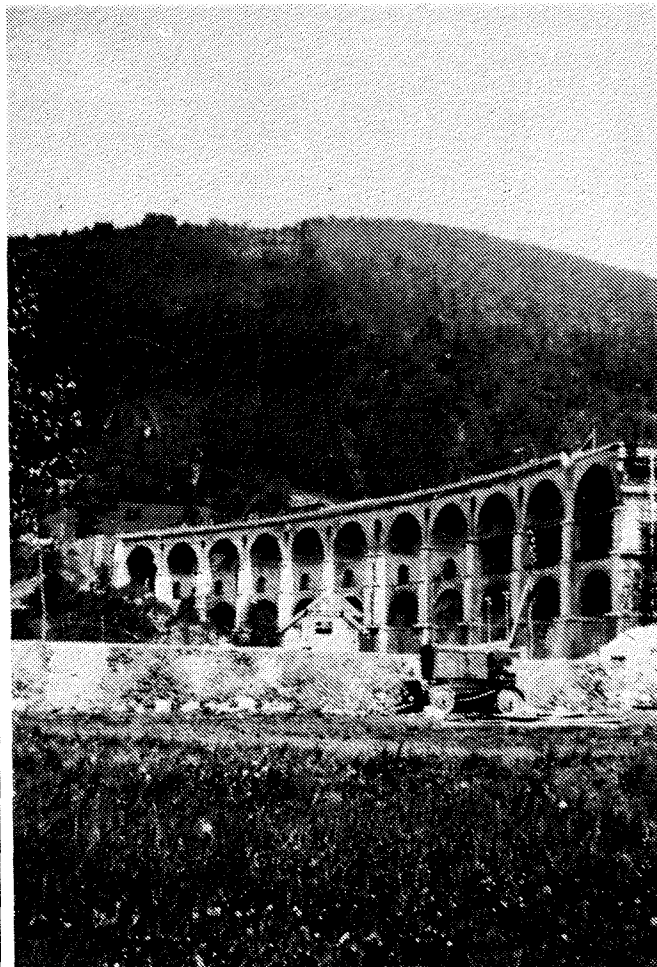
Vse se je srečno končalo. V Modreju nas je čakala Ančka Golja (javka je bila pred Štrukljevo hišo) in z vsemi tremi paketi odvihrala, kot je bila njena navada – na dolgo pot nazaj. Saj je bil, to je razvidno tudi iz članka tovarišice Lebanove, vsak trenutek dragocen. Čez čas je spet prišla in prinesla pozdrave bolničarjev in rešenega ranjenca. Partizansko zahvalo in pozdrave smo posredovali oficirju dr. Villi Tranquillu. Tudi on jih je bil od srca vesel.

To sem zapisala, da bi dopolnila lepi spominski članek Pavle Lebanove, objavljen v našem časniku.

OLGA VUGA,
Most na Soči

Moj brat Jože Maurer

Odmev na objavljeni fotografiji, 16.–17. številka TV 15

Pod objavljeni fotografiji, ki ste jih objavili v TV 15, ste zapisali: Podpis pod fotografijo je nečitljiv, žal nam je tudi, da ne vemo imena avtorja. Pojasnujem, da je fotografije naredil moj brat Jože Maurer, ustreljen kot talec 13. oktobra 1942. Pošiljam še nekaj fotografij, narejenih prav takrat.

HEDA BEZLAJ-MAURER
Ljubljana

PRIPIS UREDNIŠTVA: Hvala za pojasnilo in poslane fotografije – eno izmed njih tudi objavljamo.

Zakaj zaprta cesta?

Prepričani smo, da ima organizacija ZZB tolikšen ugled in avtoriteto, da bodo prizadeti vsaj nam pojasnili svoje stališče

Morda se bo komu izmed bralcev TV-15 zdelo čudno, zakaj začnemo vprašanje ceste. Res je, kot partizani smo v boju več hodili po gozdovih, livadah in brezpotjih kot pa po cestah, toda borili smo se tudi zato, da bodo v svobodi vse ceste naše in odprte.

V Krajevni organizaciji ZB Majde Šilc v Novem mestu je že nekajkrat nanese besedo na cesto, ki v Novem mestu vodi od Ragovske ulice, mimo Rago-vega do novega mostu. Ta cesta je tik pred mostom, ob stiku z obvoznico, zaprta. Zgradili so jo pred dvema letoma, ko so stari novomeški most zaprli zaradi nujnih popravil in je bil ves promet preko Krke usmerjen tu čez na novi most, mestna obvoznica pa je bila takrat še v gradnji.

Cesta, o kateri govorimo je asfaltirana in je zagotovo veljala nekaj sto starih milijonov.

Ko je bila zgrajena nova obvoznica čez Žabjo vas, so to cesto zaprli in je zdaj neizrabljena. Krajski KS Majde Šilc že ves čas zahtevajo, naj jo odpro vsaj za enosmerni osebni promet, ki bi lahko šel po njej iz smeri novi most tu čez, ker zaradi zavoja v desno z obvoznice, ne bi ovirali ostalega prometa po obvoznici. S tem bi bil stanovanec velike stanovanjske soseske v KS Majde Šilc in mnogim staršem, ki vozijo otroke v vrtec ob Ragovski ulici, prikraščen velik ovinek vsaj v eni smeri, ki ga morajo delati zdaj in pot bi jim bila občutno skrajšana.

Dostop sporne ceste na obvoznico je bil najprej opremljen s prometnim znakom, ki je prepovedoval ves promet, nato so cesto pregradili z železno ograjo, ko pa so uporabniki to deloma odstranili, so navozili na stik ceste z obvoznico nekaj kamionov zemlje in kamenja. Zdaj ceste ne morejo uporabljati niti tisti, ki hodijo na delo v Tovarno zdravil Krka peš. Kup navo-žene zemlje se je namreč prav na mestih, kjer so si pešci shodili stezico, usedel, nekdo pa je čez globoko jamo, ki je pri tem nastala, vrgel desko. Po njej odtlej omahuje hodijo pešci in lovijo ravnotežje.

Vprašanje odprtja ceste za enosmerni osebni promet so krajski KS Majde Šilc načeli na več zborih. Zahteva je bila dostavljena skupščini občine Novo mesto, odgovor pa je bil, da je obvoznica republiška in da so vsi priključki nanjo v republiški pristojnosti. KS Majde Šilc je nato predlog in zahtevo občanov poslala Skupnosti za ceste SRS (še v lanskem letu), odgovora pa ni. Predstavniki skupščine občine Novo mesto so povedali, da po izjavah predstavnikov Skupnosti za ceste SRS niso na obvoznice dovoljeni nobeni dodatni priključki. Ob takšnem tolmačenju vprašujemo: pravijo, da ni dovoljen enosmerni priključek v desno, projektant pa je nekaj sto metrov dalje dovolil nivojsko križanje obvoznice z republiško cesto Novo mesto-Zagreb?

Kot borci NOB smo ob opisanem primeru ogorčeni nad več stvarmi:

Prvič nad tem, da Skupnost za ceste SRS na vprašanje, predlog in zahtevo, oblikovano na zborih občanov, sploh ni odgovorila. Drugič, nad dejstvom, da zaradi kaprice nekoga, (kot lahko domnevamo), leži cesta, ki je veljala nekaj sto milijonov dinarjev, neizrabljena, mnogi uporabniki, ki bi jim vsakodnevno pot na delo občutno skrajšala vsaj v eni smeri, pa morajo po ovinkih. In tretjič: ogorčeni smo nad dejstvom, da so na stik ceste z obvoznico navozili kup zemlje, pri tem pa povsem pozabili na tiste najrevnejše v prometu, na pešce (in teh ni malo!) in tudi njim onemogočili uporabo ceste.

Ker se gornja vprašanja že dve leti ponavljajo na vseh sestankih v KS Majde Šilc in na zborih občanov in povzročajo med občani vznemirjenost, prosi naša organizacija za objavo tega sestavka. Smatramo, da gre pri tem, ko vprašani organ molči, ne da bi dal dolžno pojasnilo, za kratenje ustavnih pravic. Poleg tega gre v zadevi tudi za omalovaževanje zbora občanov in Krajevne skupnosti, kot dveh osnovnih ustanovnih institutov naše samoupravne demokracije. Prepričani smo, da ima organizacija ZZB tolikšen ugled in avtoriteto, da bodo prizadeti vsaj nam pojasnili svoje stališče!

KRAJEVNA ORGANIZACIJA ZB MAJDE ŠILC,
NOVO MESTO

Lep spominski članek

Odmev na »Zgodba o zdravljenju nekega kurirja«, 4. številka TV-15

Z veseljem sem prebrala članek »Zgodba o zdravljenju nekega kurirja« Pavle Lebanove. Pisala je o juliju 1944. leta, ko so pripadniki VDV in kurirji napadli Nemce na cesti ob Tolminki (pod Zastenarjevo hišo). V tej akciji je padel kurir Cvetko, doma z Banjske planote, hudo ranjen pa je bil kurir rejele postaje P 23 Tone Jermol. Bolničar Ivan Lister-Boris mu je septembra 1944 amputiral nogo. Čeprav je imel gangreno, je operacija dobro uspela.

Z veseljem, pravim, sem prebrala članek – tudi zato, ker do danes nisem vedela, komu smo v tistem septembru 1944 pomagali iz nevarnosti. Pavla Leban piše: »Kirurške instrumente smo imeli. Dobili smo jih v dneh, ko je kapitulirala Italija. Eter za narkozo nam je prinesla aktivistka Ana Golja iz Sel nad Podmelcem in to od zdravnika z Mosta na Soči.«

Naj pojasnim, kdo je bil tisti zdravnik:

Gre za dr. Villo Tranquilla, Italijana, ki so ga po kapitulaciji nasilno vključili v fašistični bataljon »M« kot zdravnika in z oficirskim činom. Ko je prišel na Most, se je takoj povezal z domačini in prišel, kot se temu reče, »z barvo na dan«. V njem smo dobili zaupnika in prijatelja. Bil je plemenit človek, skromen in dober. Poročil se je z domačinko in vsako leto prihaja preživljat poletne počitnice (iz Italije) na Most na Soči.

Drugi človek pri tej nujni operaciji je nepozabna Ana Golja iz Sel nad Podmelcem, naša neustrašna Ančka, kot smo ji pravili. Bila je terenka in je hodila na Most po blago za partizane. Ne bom pozabila, kako je nekoč pred novim letom nakladala pred našo hišo moko, perilo, puloverje, volnene rokavice (največ jih je spletila Ivanka Leban, Štefajeva z Modreja), rum, kekse itd. Iz nasprotne hiše, kjer je bila nemška komanda, pa je gledal komandant Erik Kefer – ne da bi vedel, komu je tisto blago namenjeno.

Ančka je torej prihitela (za seboj je imela nekaj ur dolgo pot!) in povedala, kako bo mlad partizan umrl,

S sedme seje predsedstva RO ZZB NOV Slovenije

O udeležbi v vrsti družbenih dogovorov in tekočih vprašanjih

Na minuli sedmi seji predsedstva RO ZZB NOV Slovenije (22. maja) so obravnavali družbene dogovore o spominskem parku Žumberak-Gorjanci, kadrovske politiko v SR Sloveniji, spregovorili o vzdrževanju in ureditvi doma Franceta in Borisa Kidriča na Knežcu ter sprejeli predlog proračuna RO ZZB NOV za tekoče leto in obravnavali poročilo o poteku priprave na srečanje delegacij enot NOV in POS tujih narodnosti, ki bo ob 35-letnici ustanovitve teh enot organizirano oktobra v Portorožu.

Predsedstvo RO ZZB NOV Slovenije je bilo soglasno, naj RO ZZB NOV pristopi k družbenemu dogovoru za ureditev spominskega področja Žumberka in Gorjancev, prav tako je bilo enakega mnenja ob predlogu pristopa k družbenemu dogovoru za ureditev doma na Knežcu pri Rogaški Slatini. Ob tem vprašanju pa je bila v diskusiji izražena misel, naj bi spomenike, spominska obeležja na republiški ravni tudi obravnavali na taki ravni, da bi se ne dogajalo, da bi morale levji delež pri financiranju takih spomenikov (Knežec npr.) prispevati SIS in skupščine že sicer »slabo stoječih« občin.

Ob pregledu predloga družbenega dogovora o ure-

snjevanju kadrovske politike v SR Sloveniji je razlago tega sporazuma posredovala Inge Loboda, predstavnica sekretariata za kadrovske politiko v SR Sloveniji, ki je dejala, da je bilo družbeni dogovor s tega področja nujno potrebno uskladiti z zakonom o združenem delu in nekaterimi novostmi, ki so se pokazale kot nujne. V razpravi so izoblikovali nekaj predlogov redakcijskih sprememb, ki jih bodo pri dokončni izdelavi predloga tega družbenega dogovora upoštevali, medtem ko bodo nekatere pripombe upoštevale v aneksu tega dogovora.

Predsedstvo RO ZZB NOV Slovenije je ugodno ocenilo pobudo za pripravo srečanja nekdanjih udeležencev NOB tujih narodnosti, ki so delovali v sestavi NOV in POS v samostojnih enotah. Predsednik komisije za mednarodne stike pri RO ZZB NOV Slovenije Bogo Gorjan je zbranim podrobno očrtal doslejšnji potek priprav na to oktobrsko srečanje v Portorožu ter pri tem predvsem poudaril, da je tudi ta manifestacija priložnost, s katero lahko izrazimo naše, v prvi vrsti dobrososedske odnose s sosednjimi državami, hkrati pa priložnost, da kar najprisrčneje sprejmemo medse tovariše, ki so se borili v partizanskih

enotah, na zanje tujih tleh, zato pa z istimi cilji kot naša narodnoosvobodilna vojska – proti nacizmu, fašizmu in zatiranju nasploh.

Za pripravo zgoraj omenjene proslave – srečanja je bil imenovan poseben odbor v okviru obalno-kraške regije, ki bo samostojno urejal vse podrobnosti za uspešen potek proslave in prijetno bivanje nekdanjih borcev iz tujine pri nas.

Soglasno je bil sprejet finančni načrt RO ZZB NOV Slovenije za leto 1979, prav tako pa so sprejeli sklep o imenovanju dveh novih članov v komisiji za razvijanje revolucionarnih tradicij ter imenovali za novega glavnega urednika glasila »TV 15« Draga Vresnika, sekretarja za informacije SRS, za odgovornega urednika pa Silva Terska. Draga Vresnika je občinsko združenje ZZB NOV Črnomelj imenovalo tudi za svojega delegata v RO ZZB NOV Slovenije.

Predsedstvo je na svoji seji sprejelo tudi pokroviteljstvo RO ZZB NOV Slovenije nad letošnjim mladinskim pohodom AVNOJ ter nad proslavo ob 35-letnici vzpostavitve rednih zvez med letališči na osvobojenih (partizanskih) ozemljih in zavezniškimi bazami. Osrednja roslava bo 8. septembra na Otoku pri Metliki.

B. Ž. J.

Francoski borci v Sloveniji

Minuli teden je Slovenijo obiskalo 70 francoskih partizanov – članov odporiškega gibanja iz območja francoskih Alp. Njihovo delegacijo je sprejel podpredsednik RO ZZB NOV Slovenije Stane Repar, na ljubljanskem Magistratu pa sta jim priredila srečanje predsednik skupščine mesta Ljubljane Marjan Rožič in predsednik mestnega odbora ZZB NOV Rade Pehaček.

Obisku francoskih borcev je botrovalo bojno tovarštvo in prijateljstvo, ki se je skovalo med Slovenci, ki so bili udeleženci francoskega odporiškega gibanja ter francoskimi partizani.

V enotah odporiškega gibanja s področja francoskih Alp se je med drugo svetovno vojno bojevalo tudi 30 Slovencev. Nekateri so po vojni ohranjali stike s francoskimi tovariši, medtem ko so se drugi na ljubljanskem magistratu prvič po 35 letih objeli z nekdanjimi soborci.

Med gosti tega srečanja je bila tudi dr. Anka Matič, predsednica komisije za mednarodne odnose pri RO ZZB NOV Hrvške, ki je bila med drugo svetovno vojno sekretarka gibanja francoskega odpora (za Jugoslovane v Franciji) in bila partijska sekretarka centralne partijske komisije Francije za delo med Jugoslovani. Kot organizatorica in borka je prešla čin poročnika odporiškega gibanja.

Tovarišica Matičeva je povedala, da je od jeseni leta 1944 pa do konca vojne in še v prvem povojnem obdobju od približno 11.000 jugoslovanskih ekonomskih izseljencev v Franciji vsak drugi deloval v odporiškem gibanju, mnogi pa so delovali v obojestranskih enotah makije. V teh vrstah pa so se borili tudi nekateri Jugoslovani, ki jim je na različne načine uspelo pobegniti iz nemške vojske, ko je le ta zasedla Francijo.

Na ljubljanskem Magistratu so si francoski in sloven-

ski borci izmenjali besede tovarštva, prijateljstva ter si izmenjali spominska darila. Dva od nekdanjih borcev makije, Slovenca ing. Ciril Šivic ter polkovnik Gabrijel Pangerc, sta ob tej priložnosti prejela iz rok svojega nekdanjega poveljnika visoki francoski vojaški odlikovanja.

»Prijateljstva do jugoslovanskih narodov smo se navzeli še kot otroci, to se je še okrepilo v našem skupnem boju in je tudi naprej potrebno za graditev prijateljstva med narodi ter za mir v svetu.« Tako je dejal ob zaključku uradnega pozdravljanja predsednik združenja odpora Isèra gospod Gustave Estates.

Francoski gostje so si na obisku v Sloveniji ogledali tudi ostanke taborišča na Podljubelu, kjer je bila krajša komemorativna slovesnost ter muzej v Begunjah in bolnišnico Franjo.

B. Ž. J.

Francu Kresetu-Čobanu ob njegovi šestdesetletnici

»Ostal si takšen, kot si bil – pravi partizan«

Predsednik republike Josip Broz Tito je odlikoval člana sveta republike in narodnega heroja Franca Kreseta-Čobana ob njegovi šestdesetletnici z redom republike z zlatim vencem. Odlikovanje mu je na slovesnosti, ki so se je udeležili ugledni predstavniki družbenopolitičnega življenja – med njimi tudi Sergej Kraigher, član predsedstva SFRJ, Viktor Avbelj, predsednik predsedstva SR Slovenije, članica sveta federacije Lidija Sentjurčeva, Stane Markič, član predsedstva SR Slovenije, in drugi, izročil predsednik republiškega odbora ZZB NOV Slovenije Janez Vipotnik – ki je dejal:

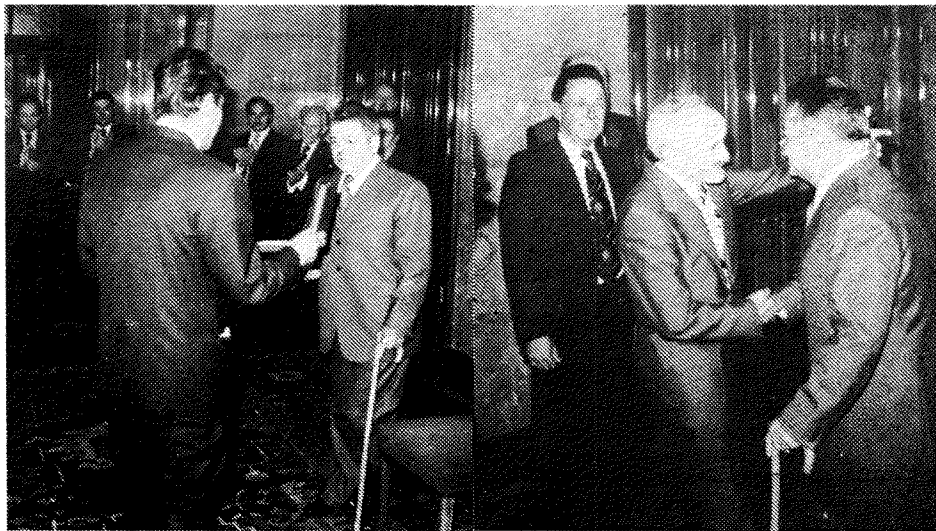
»Vesel sem, da me je doletela prijetna dolžnost, da ti, dragi Čoban, izročim red republike z zlatim vencem, s katerim te je za tvojo šestdesetletnico odlikoval tovariš Tito. S tem ti je ob jubileju dano posebno priznanje za tisto, kar si kot delavec, partizan, aktivist in kot komunist dal tej družbi v njenem boju za lepšo prihodnost.

Mi vsi te dobro poznamo. Poznamo tvojo življenjsko pot, ki je začela v trileti revoluciji in pomanjkanju Bogniče vasi; poznamo žilavo vztrajnost tvoje matere, kako se je brez moža in tvojega očeta, ki je

izgleda suhoparno, se skriva veliko ur in veliko dni napornega dela, odločnosti, zvestobe, samozatajevanja, sle po napredku, predvsem pa ogromno truda, iz sebe napraviti nekaj, kar naj koristi družbi. Takšen si bil, ko se je pričel uresničevati naš skupni program, takšen si še danes.

Zaupanja vreden mož, ki si pomenil in pomeni čvrsto postavko ves čas boja za svobodo in za izgradnjo nove družbe, za vojaško in politično vodstvo. Kajti samonikli, trdni, sebi do kraja zvesti značaji z globokim življenjskim spoznanjem so predstavljali in predstavljajo tisto jedro naše revolucije, na katero je partija vedno in do kraja računala. Računala zato, ker se uveljavljajo nepretrgoma, kot uresničevalci revolucionarnih izročil, vedno in povsod, v neprestanem revolucionarnem spreminjanju življenja.

Prav tako kot borca, junaka, partizanskega komandanta in obveščevalca ter političnega aktivista, te mi vsi poznamo tudi po drugi strani – tisti, ki ni tako javno razgaljena, je pa zelo pomembna za izžarevanje osebnosti. To je tvoja notranja podoba: topla, ljudska, širokosrčna, z vedrim pogledom na svet in življenje in prežeta s hotenjem po napredku. Ta ti tudi

Janez Vipotnik, predsednik republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, izroča Francu Kresetu-Čobanu odlikovanje predsednika Tita

odšel v širni svet, spopadla z življenjem in se zagrizla, da bi svojim otrokom pomagala do kruha. Vemo, kako si moral hlapčevati mrzki bogatiji na Hmeljniški graščini, pastiriti gruntarski baharji in tuji gosposdi, ki si je lastila slovensko zemljo – zato da bi preživel, se postavil na noge, skrbel si sam zase in se hkrati klesal za usodne dni, ki so morali priti. Prelomni čas te je našel dozorelega. V programu naše partije si videl vso svojo prihodnost in prihodnost vseh trpečih ljudi.

Zato si se NOB predal požrtvovalno in zvesto. Kaj vse nisi delal med vojno. Spočetka raznašal Slovenskega poročevalca, nosil hrano partizanski četi, bil za vodiča in od 2. marca 1942. leta, ko si stopil med partizane, bil mitraljezec, kurir, spremljevalec komandanta, obveščevalec, komandant bataljona, komandant brigade, pomočnik načelnika obveščevalnega centra Glavnega štaba NOV in POS Slovenije in tako dalje. Težka nesreča, ko si bil ranjen in izgubil nogo, te ni ustavila v tvoji požrtvovalni predanosti. Opravljal si odgovorne naloge tudi po osvoboditvi, v Udbi, v KNOJ, bil si predsednik glavnega odbora Združenja vojnih invalidov, direktor muzeja NOB, sekretar občinskega komiteja na Viču, ljudski poslanec, podpredsednik Zveze združenj borcev NOV Slovenije in tako dalje.

Zdaj si član sveta republike in zveznega odbora Zveze združenj borcev. V vsem tem naštevanju, ki samo po sebi

pomaga, da dobrovaoljno prenašaš tegobe nesreče, ki te je doletela v vojni. Zaradi takšnega značaja imaš veliko znancev, dobrih prijateljev in čvrstih tovarišev. Ta številna družčina je nastala predvsem zaradi tvoje dobrosrčnosti in neposrednega odnosa, ki ga kažeš do sočloveka. Tvoj vesel in včasih šegav značaj, optimizem, zaupanje v ljudi, smisel za družabnost, za pesem, za veselje, za humor, vse to so stvari, ki te delajo ljudem dragega in ti množijo vrste čvrstega prijateljstva.

Z eno mislijo: ostal si takšen, kot si bil – pravi partizan. Mi vsi skupaj ti želimo, da bi takšen ostal tudi vnaprej.

Naj mi bo dovoljeno, da ti v imenu republiškega odbora ZZB NOV Slovenije in v svojem ter v imenu vseh nas tukaj zbranih, od srca čestitam k visokemu odlikovanju in ti zaželim še za dolgo naprej vse najboljše!

Ganjen se je Franc Kresetu-Čoban zahvalil za odlikovanje, prejel ga je za posebne zasluge na področju javnega delovanja, ki pomenijo prispevek k splošnemu napredku države in dejal: »Dovolite mi, da se pristočno zahvalim za priznanje, s katerim me je ob šestdesetletnici odlikoval predsednik Tito. Obljubljam, da bom še naprej, kolikor mi bo to dopuščalo zdravje, delal za napredek in dobrobit narodov in narodnosti Jugoslavije – na poti, ki sta jo začrtala tovariš Tito in naša partija.«

Slovesnost v vili Podrožnik se je iztekla v prijetnem, tovariškem pomenku.

M. Š.

Dispanzerji in ambulanste za borce v bodoče

Republiški komite za zdravstveno in socialno varstvo je 15. maja 1979 organiziral posvet delavcev dispanzerjev in ambulanz za borce NOV o problematiki organiziranosti in delovanja služb za zdravstveno varstvo borcev. Namen posvetovanja je bil, da udeleženci izmenjajo in analizirajo pozitivne izkušnje iz dosedanjega dela ter sprejmejo dogovor o poenotenju pristopa za delo dispanzerjev in ambulanz za borce. Poleg tega naj bi se dogovorili o predlogu sprememb normativov, ki veljajo za zdravstvene delavce v teh službah in o enotni metodologiji spremljanja zdravstvenega stanja borcev.

Že v uvodni razpravi je bilo poudarjeno, da bi bilo potrebno povsod zagotoviti službo za zdravstveno varstvo borcev, ki bi delovala na dispanzerski način, kar pomeni, da bi v okoljih, kjer je to potrebno, delovali dispanzerji za borce (v glavnem bi bilo to v vsaki občini), kjer pa je število borcev manjše, bi delovale ambulanste z dispanzersko metodo dela.

Dispanzerska dejavnost se namreč razlikuje od ambulantne prav po svojem aktivnem pristopu, kar pomeni izvajanje rednih sistematskih pregledov s strani medicinskega strokovnega teama, vodnje ustrezne evidence o ugotovitvah, sprotno kontrolo in nadzor ter spremljanje zdravstvenega stanja itd. Tako zasnovano zdravstveno varstvo, povezano tudi s socialno in patronažno službo bi bilo potrebno zagotoviti za vse borce. Namreč, ob poprečni starosti več kot 63 let, prestanih vojnih in povojnih naporih, je njihovo zdravstveno stanje v poprečju slabše kot drugih občanov in je skrb za zagotovitev njihovega ustreznega zdravstvenega varstva prednostna naloga.

Ni odveč poudariti, da je razumevanje naše družbe za ta vprašanja veliko in je bil sprejetjem samoupravnega sporazuma o enotnem programu zdravstvenega varstva v SR Sloveniji storjen kvaliteten napredek v smeri izboljšanja te oblike varstva borcev NOV. Da pa bi lahko bolj dosledno in kakovostno realizirali samoupravno dogovorjene pravice iz zdravstvenega varstva, oziroma dejansko uživali popolno zdravstveno varstvo, je pomembna prav zagotovitev ustreznega delovanja in mreža dispanzerjev in ambulanz za borce. Ti naj bi sčasoma, ko ne bi bilo več takšnih potreb na tem področju, prešli v gerontološke dispanzerje, oziroma dejavnost za vse prebivalstvo.

Dogovor o bodočem delu občinskih dispanzerjev za borce

Udeleženci posvetovanja so z nekaterimi manjšimi dopolnitvami sprejeli predlog bodočega dela dispanzerjev in ambulanz za borce. Zdravstveno varstvo borcev v dispanzerjih naj bi obsegalo vsakokratne sistematske preglede, kurativne preglede s preiskavami in zdravljenje, pošiljanje na specialistične preglede in bolnišnično zdravljenje ter sodelovanje s temi službami, patronažno službo, zdravljenje na domu, zobozdravstveno službo, spremljanje, analiziranje in ukrepanje pri zdravljenju itd. Pri tem bo nujno potrebno sodelovanje z občinskimi odbori ZZB NOV, ki naj bi pripravili seznam udeležencev NOV z njihovega območja, nadalje z odbori in komisijami za vprašanja zdravstvenega varstva borcev pri občinskih zdravstvenih skupnostih in ustreznimi komisijami pri krajevnih skupnostih.

Se posebno bo potrebno sodelovanje in koordinacija dela s socialnimi službami pri izvajanju mnogokrat prepotrebne strokovne in laične nege borcev na domu ter tudi sodelovanje ob drugih podobnih vprašanjih.

Borci naj bi se torej praviloma zdravili v občinskih dispanzerjih za borce, lahko pa po želji zadržijo svojega izbranega zdravnika, ki jim je dolžan zagotoviti zdravstveno varstvo po načelih, ki veljajo za dispanzerje za borce (slednjega je zdravnik dolžan tudi obveščati o zdravstvenem stanju borca). Ne glede na to kje se zdravi, pa se mora borec odzvati enkrat na leto vabilu za sistematični pregled v pristojnem dispanzerju.

Posebne naloge v izvajanju zdravstvenega varstva borcev naj bi imel centralni, dispanzer za borce NOV pri kliničnem centru v Ljubljani. Poleg izvajanja funkcije krajevnega dispanzerja bi imel naloge strokovnega usmerjanja dela v občinskih dispanzerjih, organiziranja specialističnega zdravstvenega varstva borcev v regiji in sodelovanje s hospitalnimi zdravstvenimi organizacijami, kjer se borci zdravijo. Podan je bil tudi predlog, naj bi ta dispanzer imel funkcijo kolegijskega oziroma koordinacijskega telesa v republiki, kar bo komisija za spremljanje delovanja služb za zdravstveno varstvo borcev še proučila. Sicer pa naj bi se dispanzerji za borce tudi v regiji strokovno povezovali in izmenjavali pozitivne izkušnje ter s tem stalno dvigali kvaliteto svojega dela.

Glede na časovno zahtevnost zdravstvene obravnave borcev v dispanzerjih naj bi popravili obstoječe normative tako, da bi veljalo načelo, da lahko en strokovni team (zdravnik, višja medicinska sestra, srednja medicinska sestra, samostojno ali skupno z zdravstvenim domom še patronažna sestra in socialna delavka) zagotovi učinkovito zdravstveno varstvo 1000 udeležencev NOV.

Sprejet je bil tudi dogovor o uvedbi dodatnega zdravstvenega kartona imenovan »osnovni karton« za sistematične preglede borcev. Vodili naj bi ga dispanzerji in ambulanste za borce zaradi enotne metodologije spremljanja zdravstvenega stanja borcev. Izpolnjevali naj bi ga ob vsakoletnih sistematskih pregledih borcev in bi služili za poročanje o ugotovitvah in zdravstvenem stanju borcev na območju posameznega dispanzerja.

Na posvetovanju je bila razprava tudi o tem, kdo ima pravico do zdravljenja v dispanzerjih in ambulanzah za borce. Poudarjeno je bilo, da velja popolno zdravstveno varstvo za vse borce in tudi ni razlogov za omejevanje zdravljenja v dispanzerjih, seveda pa imajo posamezne skupine borcev pri realizaciji popolnega zdravstvenega varstva različne pravice (glede oprostitve doplačil). Da bi lahko vsi borci, oziroma člani ZZB NOV, uveljavljali zdravstveno varstvo v dispanzerjih in ambulanzah za borce, bo treba zagotoviti ustrezno mrežo teh služb in potrebne kadre.

Ob zaključku je bilo ugotovljeno, da je bilo posvetovanje potrebno in koristno ter naj bi bila taka srečanja tudi v bodoče, saj se naenkrat ne more dograditi in poenotiti niti doktrina niti metodologija dela. Še posebej pomembna pa je neposredna izmenjava izkušenj in stališč.

Malči Žitnik

Ledeča vas

Spomin na padle borce Gubčeve brigade

V Ledeči vasi pri Sentjerneju je 29. aprila krajevna organizacija ZB NOV Sentjernej v sodelovanju z odborom borcev Gubčeve brigade odkrila spominsko obeležje v spomin na 32 padlih borcev prve čete prvega bataljona Gubčeve brigade. Padli so prvi dan, ko so Nemci 21. oktobra leta 1943 začeli na tem področju veliko ofenzivo. Večina od njih je prišla k parizantom po kapitulaciji Italije in zato še niso bili vojaško usposobljeni. Med padlimi pa so bili tudi stari partizani, ki so četo vodili. To so bili mitraljezci, deseterji, vodniki, politdelegati, namestnik komandirja čete in komandir čete. Vsi stari Gubčevci so dobro poznali hrabrega komandirja čete Alojza Cimpermana, namestnika komandirja čete Antona Zaletela, vodnika voda Jožeta Miklavčiča in junaškega mitraljezca Andreja Pečnika. Njihovi soborci niso mogli verjeti svojim očem, ko so med umikom čez travnik in pozneje iz bližnjega griča videli toliko padlih tovarišev.

★

Nemci se niso mogli sprijazniti z dejstvom, da so partizani po kapitulaciji Italije zasedli Istro, Slovensko Primorje in Ljubljansko pokrajino, torej ozemlja, ki jih je prej okupirala italijanska vojska. V teh pokrajinah so partizani izvedli mobilizacijo vseh moških, sposobnih za vojsko. Ustanovljene so bile nove brigade, ki so sestavljale močno partizansko vojsko. Na Dolenjskem so začele napadati nemške postojanke ob nekdanji razmejni črti med Nemčijo in Italijo. V teh pokrajinah je ljudstvo izvedlo svobodne volitve in postavilo ljudsko oblast. Nemci so besneli, ker jim ni uspelo razorožiti vseh italijanskih divizij in ker so to delo temeljito opravili partizani.

Take okoliščine so terjale od Nemcev, da začnejo z vojaškimi operacijami večjega obsega. Kmalu po kapitulaciji Italije so začeli zbirati vojsko, s katero naj bi uničili narodnoosvobodilno gibanje v teh pokrajinah. Zbrali so nad 50.000 mož, več kot sto petdeset tankov in nad sto topov. Načrt za napad je izdelal feldmaršal Ervin Romel, znan kot puščavska lisica, ki je v severni Afriki med drugo svetovno vojno povzročil velike težave zaveznikom. Znan je tudi po tem, da je sodeloval v zaroti proti Hitlerju leta 1944 in si nato sam vzel življenje. Ta ogrožen vojaški stroj je najprej pregazil Slovensko Primorje in Istro, nato pa vdrl v ljubljansko pokrajino.

Velika nemška ofenziva na tem področju se je začela 21. oktobra leta 1943 s prodrom Nemcev iz Kostanjevice. In prav ob istem času so dobili bataljoni Gubčeve brigade povelje za premik na nove položaje. Prvi bataljon je imel nalogo, da pri Kostanjevici prevzame obrambne položaje dveh bataljonov. Brigadna obrambna linija se je zaradi tega poslabšala prav na kraju, kjer je bil pozneje nemški pritisk najhujši. Pri Prekopi se je del prvega bataljona postavil Nemcem po robu, toda zaradi nemške premoči je odpor kmalu popustil. Nemci so prebili obrambno črto bataljona in s tanki nadaljevali pot proti Sentjerneju.

Prva četa prvega bataljona Gubčeve brigade, ki je štela stotriindvajset borcev, je bila do začetka ofenzive na položajih ob reki Krki pri vasi Šenjakob. Po nalogu štaba bataljona bi se morala javiti v Prekopi, da bi prevzela nove dolžnosti. Ker so bili nemški tanki že ob porušenem mostu v Prekopi, četa pa je bila na čistini brez zaklonov, je spremenila smer in odšla proti vasi Groblje, od tu pa proti gozdu med Ledečo in Staro vasjo. To pot je prehodila, ne da bi se spopadla s sovražnikom. V gozdu se je četa ponovno uredila in šla skozi Imenje ter naprej v smeri Malega Bana. Pri žični oviri na vznožju Gorjancev, ki so jo postavili še Italijani, je četa dobila stik s štabom brigade. Dobila je nalogo, da se vrne in pri Ledeči vasi zasede primerne položaje. Situacija na terenu pa ni bila jasna niti četi niti štabu brigade. Vedeli so le to, da Nemci v tem času že s tanki prodirajo proti Sentjerneju. Iz položajev pri Ledeči vasi naj bi četa zavirala nemško napredovanje. Takoj je odšla na pot. Zasedla je položaje okrog cerkvice v Ledeči vasi. Teren je bil poraščen z gostim grmovjem in v smeri, od koder je prodiral sovražnik, nepregleden. Da bi ugotovil pravo stanje, je komandir čete poslal dve patrulji: eno v smeri Kostanjevice, drugo pa nekoliko bolj desno proti vasi Grič. Kmalu sta se vrnili obe patrulji in javili, da iz obeh smeri prodirajo nemške kolone. Izredno slab položaj, za obrambo nemogoč teren, slaba vidljivost in nejasna situacija v drugih smereh, je terjala od komandirja čete hitre ukrepe. Odločil se je za umik, kar je bilo v tistem trenutku najboljša rešitev. Najprej je poslal čez travnik Ribnik proti zahodu en vod z naloge, da na drugi strani zasede primerne položaje in ščiti umik drugim. V tem trenutku pa se je pokazala še tretja kolona, ki je prihajala v Ledečo vas. Takoj sta položaje pri cerkvi zapustili še drugi, nato pa še tretji vod s komando čete. Prepričani so bili, da se bodo vsi lahko umaknili preko travnika, še preden jih bodo

Nemci opazili. Toda Nemci so jih opazili, ko je bil zadnji vod s komandirjem čete na približno polovici poti. Nemci so četo z več strani močno obstreljevali z mitraljezi in težkimi minometi. Tako so se znašli v križnem ognju nemških mitraljezov, na čistini in brez možnosti za večji odpor. Skupina s komandirjem čete Cimpermanom je najbolj uspešno zadrževala Nemce. Ta skupina sploh ni menjala položaja, temveč je v nekoliko zaklonjenem položaju ščitila umik ostalim, dokler ni padla do poslednjega moža. Vod, ki se je prvi umaknil na sosednji greben, je takoj začel streljati na Nemce in s tem preprečil še večje izgube. Temu vodu so se pridružile še druge skupine, ki jim je uspelo priti čez travnik. Pod vodstvom komisarja čete Jožeta Čereta so obstreljevali nemške položaje, dokler so upali, da se bo iz doline še kdo rešil. Kmalu pa so opazili, da se na njihovem levem krilu iz smeri Ledeča vas približuje nova nemška kolona. Bilo jih je premalo, da bi lahko sprejeli boj še s to kolono. Zato se je četa umaknila v smeri proti Gorjancem. Kmalu so se pridružili drugim četam bataljona, ki so se prav tako umaknile proti Gorjancem, in kamor se je umaknil tudi drugi in tretji bataljon Gubčeve brigade.

★

V tej veliki nemški ofenzivi so sodelovali tudi slovenski domobranci. Imeli so prvo priložnost, da pokažejo tudi Nemcem pripravljenost sodelovati z njimi v boju proti narodnoosvobodilnem gibanju. Do tega časa je imelo slovensko domobranstvo že tri bataljone: v Logatcu, Ljubljani in Kostanjevici. V Kostanjevici je bil tretji bataljon pod poveljstvom Vuka Rupnika – sina zloglasnega narodnega izdajalca Leona Rupnika. Domobranci so Nemci določili dve nalogi: prvič, da se kot vojaška formacija priključijo Nemcem v boju proti NOG in drugič, da kot vodiki vodijo nemško vojsko v ofenzivi po naših krajih in izdajajo pristaše OF. To nalogo so domobranci dobro opravili, saj so Nemci v tej ofenzivi pobili na tisoče naših ljudi. Tudi v dolini Krke so Nemci pobijali naše pristaše, tako v Kostanjevici, Ostrogu, Prekopi, Sentjerneju in drugod.

Toda tudi ta ofenziva ni prinesla Nemcem tega, kar so pričakovali. Ni jim uspelo uničiti narodnoosvobodilnega gibanja na Dolenjskem. Po ofenzivi so se partizanske enote ponovno uredile in takoj začele z napadi na postojanke, ki so jih Nemci ustanovili med ofenzivo.

Stane Škrli

Partizanske Lokve, Trnovo in Čepovan, so minulo soboto in nedeljo gostili številne borce, aktiviste, kurirje... Skojevci so se že dan pred osrednjo proslavo ob 60-letnici SKOJ in 35-letnici 1. pokrajinske konference SKOJ za Primorsko, ki je bila v Čepovanu, zbrali na Lokvah. Za mnoge je bilo to prvo srečanje po tistem 24. maju 1944. leta, ko so se razšli potem, ko je bila zaključena Prva konferenca SKOJ v Slovenskem primorju. Razšli so se mladi fantje in dekleta, zdaj so se srečali zreli možje in žene pa vendar je bilo v tem srečanju vtakane toliko mladosti, obujenih toliko trenutkov, lepih in tistih s čašo pelina, da je bilo vredno slehernemu prisluhniti. In tem pogovorom so bili priča tudi številni mladinci, ki so se zbrali na tem srečanju.

Prvo konferenco SKOJ v Slovenskem primorju je vodil Lado Pohar-Damjan, ki je v uvodnih besedah poudaril, da je konferenca delovnega značaja, da gre za pregled aktualnih nalog, analizo napak in postavitev smeri za delo v prihodnje. Po 35 letih je minulo soboto prav tako prvi pozdravil zbrane skojevce na delovnem in družabnem srečanju.

»Taka srečanja,« je med drugim poudaril Damjan, »so naša obveznost do te generacije, naš dolg, kajti prenos revolucionarnih tradicij na naše mlajše generacije ni zgolj enkratno dejanje, to je proces, ki zahteva od nas pisana in ustna izročila!«

Čeprav je od tistega zgodovinskega trenutka Prve konference SKOJ, borb in težkih preizkušenj, pred in po konferenci, minila že cela vrsta let, so ostale tiste vezi, ki so skojevce povezovale v eno družino, še prav tako črvtve, pristne, tovariške. Kot lastovke se zdaj v jatah ponovno zbirajo ti nekdanji skojevci, možje in žene, ki so prej kot prvo mladostno zaljubljenost občutili škorenj zavojavalca, bajonete, strele in kopita tujčevih pušk, da bi počasi preložili bremena na mlajša ramena.

V partizanskih enotah na Primorskem je tvorila jedro mladina. Skojevci so jurišali na bunkerje, trosili letake, dvigali moralno zavest poteptanega primorskega naroda. »Tukaj je Jugoslavija«, so se z jutrom rojevali napisi na hišah sredi močnih fašističnih postojank. To je bilo delo skojevcev, delo primorske mladine, ki se je prav tako kalila v zaporih, kot druga mladina širrom naše domovine. Tudi primorski skojevci so imeli svojo Bilečo, Glavnjačo, Mitrovico...

»In prav zdaj je naša dolžnost,« je še posebej poudaril Janko Beltram, »da vso to našo kalvarijo borb in zmag ter težkih preizkušenj primorske mladine skrbno in doku-

Enkratno srečanje skojevcev na Lokvah

Skojevci pred zahtevno nalogo

mentirano zapišemo in to gradivo, delo naše revolucionarne mladosti in zavzetosti zapustimo mladim. Med nami je nekaj priznanih zgodovinarjev, ki bodo znali zbrano gradivo uporabiti. Pred nami pa je spet težka in zahtevna naloga! Toda, nismo se ustrašili ne akcij, ne tveganega dela in tudi te naloge, ki si jo danes nalagamo, se ne smemo ustrašiti!«

Spomini naj govorijo, je bil enoten sklep, kajti kdorkoli je delal za domo-

vino, ni to zasebna, teveč družbena lastnina.

Toda, zbiranje tovrstnega gradiva zares ne bo lahko. Pisanega gradiva je kaj malo ohranjenega. Veliko se tudi ni pisalo, več se je govorilo in še to šepetaje. Prav zato bo Zbornik, v katerem bo zbrano zares bogato gradivo o revolucionarnem mladinskem gibanju pred zadnjo vojno, med njo in po njej, zares bogat zaklad ter vodilo sedanji mladi generaciji, ki raste na Primorskem.

Za TV-15 so povedali:

Bogdan Bukovec, nekdanji sekretar kraškega okrožja:

»Hkrati, ko smo se odločili, da bomo izdali Zbornik, se tudi zavedamo, da bomo imeli veliko težav s pisanjem zgodovine do kapitulacije Italije, kajti hodili smo v italijanske šole, pisanih poročil v slovenskem jeziku skoraj ni bilo. Ustna izročila bodo vsaj za ta leta pomem-

ben in morda tudi edini vir podatkov.

Z večino članov našega komiteja se še sedaj dokaj redno dobivamo. Čeprav nas večina živi v Ljubljani, se velikokrat dobimo še z ostalimi tovariši na Krasu. Tu se srečujemo z vrsto starejših ljudi, za katere zagotovo vemo, da smo imeli v njihovih hišah varno zavetje, hrano in vedno spodbudne besede. Zdaj pa prav ti ljudje nimajo niti enega priznanja, niti enega papirja, da bi ga poka-

zali svojim vnukom, da so tudi oni sodelovali v naši borbi!«

Mitja Vošnjak:

»Navadno, kadar pišemo dogodke iz revolucije, se spominjamo samo velikih dogodkov, smelih dejanj in podvigov, pa vendar k tej naši revoluciji sodijo tudi tista drobna dejanja, ki so jih storili otroci. Ko pišemo zgodovino naše revolucije, ne pozablajmo na dejanja otrok, kajti tudi nepomembna dejanja, so včasih veliko pomenila!«

Marijica Mermolja-Breda:

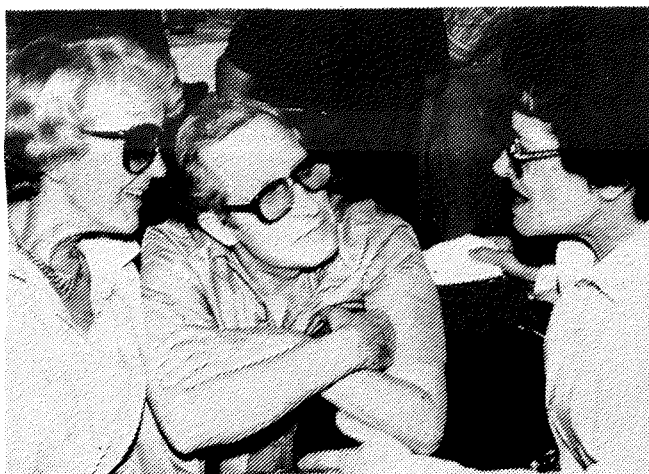
»Živelimo smo v Gorici. Že s tem, da smo bili Slovenci, smo imeli veliko težav. Tudi v gimnaziji ni bilo nič bolje. Družila sem se s skupino, s katero smo se zbirali na določenem mestu ob Soči. Akcije so bile naša domena. V tej skupini sem tudi prvič slišala o Skoju. Aprila 1942. sem začela z organiziranim delom. Še dobro pa se spominjam, ko je prišel 30. avgusta 1942. leta v Gorico Mussolini in v svojem govoru poudaril, naj se v Italiji uniči vse, kar je slovenskega. Že takoj drugi dan je gorela vas Užiče. Nas mlade pa je prav to še bolj spodbudilo k upor. Septembra in oktobra 1942. leta je bila v Gorici velika čistka. Takrat so tudi nas mlade aretirali in odgnali v zapore in zatem na Tribunalle speciale v Rim, kjer se nas je znašlo kar 120 mladih, med katerimi je bilo 99 fantov in 21 deklet. Sodili so nam za izdajo domovine. Slovencev v Italiji sploh niso priznali. Zapor je sledil zaporu. Šele novembra 1943. leta so nas, še z ostalimi dekleti, končno le izpustili.«

Mladi so začeli z revolucijo, mladi so jo nadaljevali in tudi zdaj mladi nadaljujejo začeto delo. Pa vendar vprašujem sogovornike, zbrane nekdanje skojevce, ob tabornem ognju in zvokih harmonike o današnji mladini o razlikah med prejšnjo in zdajšnjo mlado generacijo...

»Bistvenih razlik ni,« slišim odgovor iz ust sogovornika na moji desni. »Samo mi smo živeli v drugačnih časih! Če bo današnja mladina uspela zavreti razbohoteno birokracijo, bo veliko uspela. Na mladih je bodočnost. To ni fraza, to je resnica! Zrelo in dobro mladino imamo, ki bi šla prav tako po tako tveganih poteh, kot smo šli mi!«

»Prijetna, zares prijetna so za nas mlade taka srečanja,« mi je dejala Marinka Copic iz Šempetra, saj se na nas mlade po tej poti zares neposredno prenašajo tradicije naše borbe, ki jih moramo negovati prav mi mladi in na nas je da jih bomo kar najbolj verno prenesli tudi na generacije, ki prihajajo za nami, kajti zavedamo se, da svobodo, ki si jo je pridobila prejšnja generacija, moramo ohraniti mi, naši in prihodnji rodovi, ki rastemo v svobodni Jugoslaviji!«

Tone Urbas

Lado Pohar-Damjan: »Prenos revolucionarnih tradicij na mlade ni zgolj enkratno dejanje...«

Marijica Mermolja-Breda

Mitja Vošnjak: »Ne pozablajmo na dejanje otrok!«

Skupina nekdanjih skojevcev, skupaj z mladimi iz novogoriške občine, na delovnem in tovariškem srečanju na Lokvah

Sodelovanje med RVS in šolami

Občinska konferenca ZRVS občine Bežigrad je preko svoje komisije za družbeno politično dejavnost, za splošni ljudski odpor in družbeno samozaščito, sklicala sestanek članov komisije in inštruktorjev RVS z ravnatelji osnovnih šol in učitelji, ki v šolah poučujejo predmet obramba in samozaščita. Sestanek je vodil predsednik komisije Miro Dešman. Sestanek so se udeležili tudi nekateri predavatelji tega predmeta s srednjih šol v občini. Žal pa se povabilu na sestanek niso odzvali predstavniki DPO občine, ki so nosilci obrambne vzgoje. Pa tudi nekatere šole se ni zdelo potrebno, da bi na sestanek poslale svoje predstavnike. Namen sestanka je bil, da se dosedanje sodelovanje med rezervnimi vojaškimi starešinami in šolami še poglobi in razširi. Ob tem srečanju so hkrati tudi izmenjali mnenja, povedali so s kakšnimi težavami se srečujejo na posameznih šolah, kakšno pomoč si želijo itd. Po uvodnih besedah in napotkih za sestanek, ki jih je podal Miro Dešman, se je razvila plodna in zelo koristna razprava. V njej sta uspešno dodelovala tovariša Jože Simčič in Pretnar, predstavnik srednje gradbene šole, ki ima edina na območju občine potreben kabinet za vzgojo iz predmeta obramba in zaščita.

Na nekaterih šolah je bilo rečeno, da pouk iz predmeta obramba in zaščita še dokaj dobro poteka, drugod pa imajo precejšnje težave tako glede kadra materialnih sredstev in učnih pripomočkov, saj na nekaterih šolah predavajo ta predmet učitelji, ki sploh niso bili vojaki, ker pač drugih ljudi za ta predmet nimajo. Povsod pa imajo največje težave z učnimi pripomočki in skopim odmerjenim denarjem v te namene.

Nekatere šole so še vedno premalo povezane z DPO in KS v svojem šolskem okolišju. Saj se pristojni v DPO in KS, ki odgovarjajo za SLO in DS, vse premalo vključujejo v delo in pomoč šolam pri vzgoji mladih iz predmeta obramba in zaščita. Opaža pa se tudi prevelika zaprtost šol. Zato je potrebno, da se šole čimbolj odpirajo napram DPO in krajevnim skupnostim. Učenca moramo usposobiti, da se bo kot bodoči proizvajalec zavestno vključeval v splošni ljudski odpor in v družbeno samozaščito tako na delovnem mestu, kakor v svoji krajevni skupnosti in povsod kjer je to potrebno. Pri učencih moramo že od prvega razreda preko vseh predmetov krepiti zavest jugoslovanskega patriotizma, da vsak sprejme odgovornost za zaščito naše samoupravne socialistične skupnosti. Napačno je

Boljše sodelovanje – večji uspehi

stališče, da bi samo v zadnjih dveh razredih osnovnih šol vzgajali učence o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti in to samo preko predmeta obramba in zaščita. Ta vzgoja mora na primeren način potekati preko vseh predmetov že od prvega razreda naprej in se še poglobljati preko raznih krožkov in seminarjev na šoli. V to vzgojo morajo biti vključeni vsi učenci in ne samo tisti, ki sodelujejo v posameznih specializiranih krožkih.

Za še bolj poglobljeno delo na tem področju med RVS in šolami je bilo sklenjeno, da se bodo na šolah organizirali aktivni ZRVS v katere naj bodo vključeni RVS iz aktivne RVS na šoli, kjer ti obstojajo, kakor RVS izven šole, ki so strokovno usposobljeni za predavanja po tem predmetu, ka-

ke je treba vključiti vse tiste mlade, ki imajo interes, da delajo na tem področju in ki jih ne zanima samo radiotelegrafija, modelarstvo, raketarstvo, itd, ampak tudi tiste, ki imajo smisel in zanimanje za SLO in DS in tiste učence, ki želijo nadaljevati šolanje na vojaških šolah in se posvetiti vojaškemu poklicem. Potrebno je narediti analizo, kaj so šole po tem vprašanju naredile do sedaj, obenem pa naj šole izrazijo željo, kakšno pomoč želijo od ZRVS. Znano je, da so mnogi starši proti, da bi njihovi sinovi nadaljevali šolanje na vojaških šolah in vojaških poklicih in o možnostih, kakšno stopnjo izobraževanja se lahko doseže v vojaških šolah. Zato je potrebno nujno začeti z organiziranjem sestankov s starši, kjer naj zvedo o možno-

lam. K temu delu bo pristopil tudi svoje sodelavce. Enako pomoč pa je obljubil tudi tovariš Simčič iz centra strokovnih šol, kjer ta pouk zelo dobro poteka in temu primerni so tudi uspehi.

Prisotni so bili mnenja, naj bodo v prihodnje obrambni dnevi ne v šolah, temveč v okviru krajevne skupnosti. Nosilec izvedbe obrambnega dneva naj bo Odbor za ljudsko obrambo pri krajevni skupnosti skupaj s SZDL. Ker za izvedbo tako masovnih obrambnih dnevoev še nimamo dovolj izkušenj, so prisotni menili, da bi izvedbo takega obrambnega dneva izvedla ena KS v šolskem okolišju, drugi pa bi bili navzoči kot opazovalci. Za povezovanje in vsklajevanje dela med šolo in RVS se bodo ustanovili na šolah posebni aktivni, ki naj

Berden, KO ZRVS Tišina, KO ZRVS Murska Sobota – OO Turopolje, Janez Kerčmar, Jože Gajšek, Emil Prem, Ivan Švec, Janez Šarotar in Vilijem Balazič.

FILIP MATKO

Ugodna ocena je rezultat dela

Izvršni odbor ZRVS občine Ljubljana-Mostopolje je na nedavni seji obravnaval organiziranost in dejavnost ZRVS v občini in ugotovil, da je ta organizacija zelo aktivna. Podlaga za razpravo in oceno je bilo poročilo predsednika ZRVS Franja Bavca.

Več kot 2000 rezervnih starešin aktivno dela v družbenopolitičnih in drugih organizacijah; na področju ljudske obrambe in družbene samoza-

Z uspehom in udeležbo na letošnjih urah vzgoje in izobraževanja so zadovoljni. Predsedstvo občinske organizacije ZRVS je kupilo kinoprojektor in so letos že predvajali filme o protizračni obrambi in vodenju boja. Med praktičnim delom na terenu so zbrali 28.000 dinarjev kot pomoč prizadetim v Črni gori.

Tekst in foto:
JOŽE VIDIC

Uspel seminar

Komisija za LO in DS pri občinskem odboru ZZB NOV Jesenice je bila ustanovljena že leta 1972. Ta sestav pa ni ustrezal aktivnemu sodelovanju z vsemi krajevnimi organizacijami ZB NOV, oziroma njenimi 11 komisijami.

Z reorganizacijo je postala boljše povezava z vsemi komisijami, saj jim je tako omogočeno tekoče prenašati vse sklepe od občinskega odbora ZZB NOV, koordinacijskega odbora za LO in DS pri občinski konferenci SZDL, do komisije za LO in DS pri RO ZZB NOV Slovenije ter drugih institucij. Poleg tega smo dosegli aktivnost vseh komisij pri KO ZB NOV, saj so vse izdelale programe prilagojene geografskim, gospodarskim in političnim razmeram svojega terena.

Na predlog komisije za LO in DS pri občinskem odboru ZZB NOV Jesenice in sprejetega sklepa predsedstva OO ZZB NOV smo v začetku maja letos pripravili seminar za člane predsedstva, predsednike in tajnike KO ZB NOV in vse člane komisij za LO in DS. Temeljito so bile obdelane naslednje teme: Politične razmere doma in v tujini (Alojz Rakoše), razčlenitev vseh komponent LO in DS (Jože Vendramin) ter vloga in naloge ZZB NOV v koncepciji LO in DS (Karel Pureber).

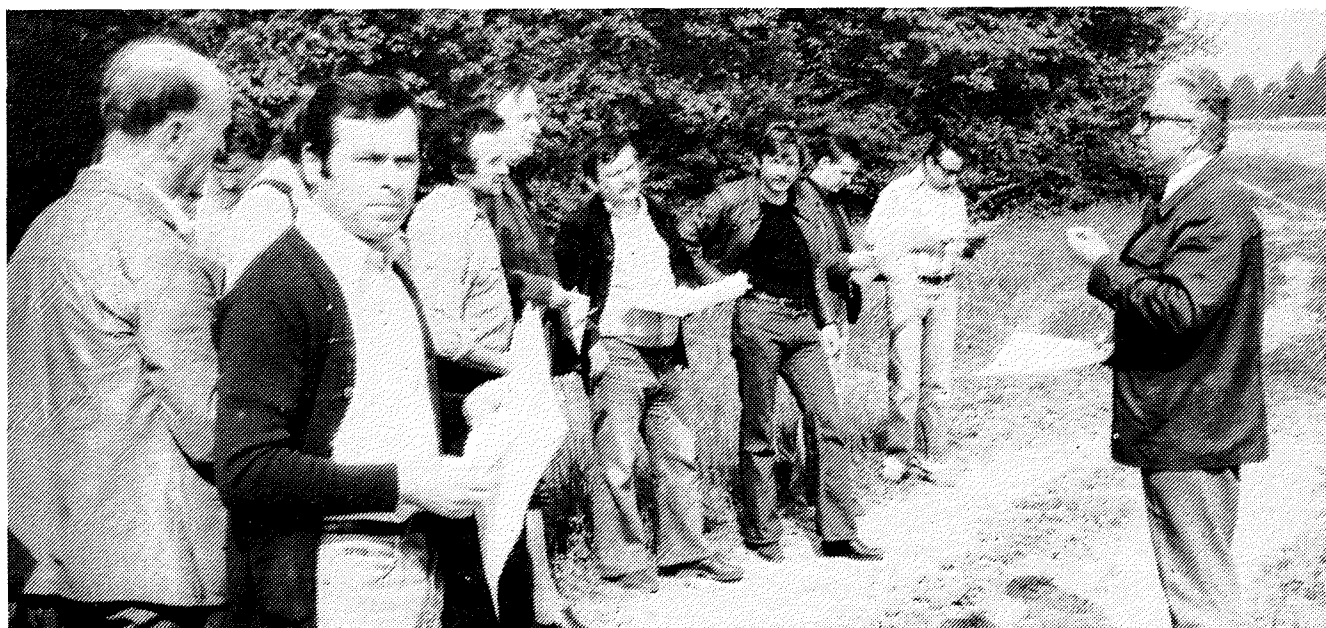
Po vsaki predavani temi je bila izredno živahna diskusija z pomembnimi vprašanji, saj so delegati hoteli čimveč zvedeti in razčistiti nejasne pojme, zavedajoč se, da le z razčiščenimi pojmi bodo lažje aktivirali vse članstvo v bazi.

Vsi se zavedamo, da mora biti LO in DS grajena na podružbljanju in nacionalni zavesti organizirani v višjo obliko tako, da bo vsak krajan pripravljen na splošni ljudski odpor, proti slehernemu napadalcu.

Seminarju sta prisostvovala tudi predsednik komisije za LO in DS pri RO ZZB NOV Slovenije generalpolkovnik Franc Črnugelj in tajnik Lojze Bukovec, ki sta s svojimi diskusijami ogromno prispevala pri razlagi vsake predavane teme.

Na seminarju so bila sprejeta obširna akcijska izhodišča za povečanje aktivnosti našega članstva ZZB NOV na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite.

KARL PUREBER

Rezervni starešine s Kodljevega na praktičnih vajah pod vodstvom Dušana Kovačeviča

kor tudi očetje učencev, ki so prav tako rezervni vojaški starešine. Saj je znano, da ne terenu deluje precejšnje število rezervnih vojaških starešin, ki so bili predavatelji na vojaških šolah in akademijah ter drugod in so pripravljeni priskočiti šolam na pomoč. Izmed teh starešin bodo posamezne krajevne organizacije ZRVS izbrale poseben tim, ki bo šolam vedno v pomoč. K vzgoji obrambe in zaščite pa je treba tudi pritegniti radio in televizijo, ki lahko veliko storita. Potrebno bi bilo uvesti posebne nagrade za učence, ki se aktivno udeležujejo pri delu SLO in DS in delajo na področju še večjega podružabljanja LO in DS. V obrambne krož-

stih in perspektivah šolanja v vojaških šolah.

V naši občini je vojašnica »Ljubo Šercer«, kjer so starešine in vojaki pripravljani vsak čas ustreči šolam, da jim razkažejo orožje, sredstva za vezo in druga vojna sredstva in jim pojasnijo njihovo delovanje. Enako velja tudi za vojaško gimnazijo, ki je prav tako v naši občini. Vsi v gimnaziji in prav tako v vojašnici pa si želijo čim tesnejših stikov s šolami, kakor z mladino v krajevnih skupnostih. Vsaka šola bi lahko tak obisk organizirala v okviru informativnega dneva o SLO in DS, kakor o vojaških šolah in poklicih. Tovariš Pretnar iz srednje gradbene šole je že ponudil pomoč osnovnim šo-

bodo stalna organizacija dela.

STEVO JAVOR

Priznanja rezervnim starešinam

Pred nedavnim je občinska konferenca ZRVS Murska Sobota podelila priznanja najboljšim posameznikom in organizacijam za dosežene uspehe pri dosedanjem delu.

Srebrne plakete ZRVS Jugoslavije so prejeli: Stanko Lebar, Štefan Činč, Štefan Filipič, Ivan Zulim in Peter Šraj. Bronaste plakete ZRVS Jugoslavije pa so prejeli: Ludvik Filipič, Alojz Pajžlar, Andrej Telkeš, Anton Crnkovič, Janez

ščite deluje okoli 200 članov, 250 pa v skupščinskih delegacijah in delovnih samoupravnih interesnih skupnostih.

V občini je 14 krajevnih organizacij ZRVS. Po številu članstva je na prvem mestu Kodljevo, sledita Nove Jarše in Polje, najmanj članov pa je v KS Šmartno, Bizovik-Hrušica in Dolsko.

Večina članov je naročenih na »Našo obrambo«, medtem ko ni podatka, koliko članov je naročenih na TV-15. Lani je napredovalo v višji čin 45 starešin, odlikovanih je bilo 5 članov organizacije, zlato plaketo sta prejela dva, srebrno 28, bronasto 36, priznanja za aktivno delo pa je dobilo 37 članov ZRVS.

Tematsko je razstava razdeljena na tri dele. Tako prvi del obravnava in s

LJUBLJANA

Zavestno in organizirano

Borci in borke so se sestali na letni konferenci krajevne organizacije Urška Zatler, na kateri so pregledali dosežene uspehe v preteklem letu in sprejeli sklepe za nadaljnje delo. Tako predsedstvo kakor komisije so doslej dobro delali. Največ dela je imela komisija za socialna in zdravstvena vprašanja. Mnogi borci boleajo za dvema, tremi in še več boleznimi. Poprečna starost se giblje med 64. in 65. letom. Na tem področju so potrebe in pomoč mnogo večje, kakor je na razpolago sredstev, ki jih organizacija dobiva od občinske skupščine. Zato ni bilo mogoče ustreči vsaki želji in prošnji, posebno glede klimatskega in zdraviliškega zdravljenja. Na zdravljenje so pošiljali predvsem težje bolnike in tiste, ki ga še nikoli niso bili deležni.

V letu 1978 je komisija izvršila revizijo borčevskih priznawalnin. Tako nekateri borci dobivajo redne priznawalnine, drugi spet priložnostne ali enkratno do dvakratno letno pomoč. Na 21-dnevno zdravljenje so poslali 7 članov, na desetdnevno pa 5 članov. Enkratno pomoč so dodelili svojcem umrlih borcev. Zimsko pomoč so dodelili štirim borcem v višini 1500 do 2000 din. Obiskali so 14 težje bolnih borcev in jih obdarili. Letovanja v Banjolah se je udeležilo 16 borcev. Nadaljnji socialni problemi bodo odvisni predvsem od sredstev, ki jih bodo dobili od občine Bežigrad.

Stanovanjski problem je v glavnem rešen. Pojavljajo pa se primeri, ko posamezni borci želijo imeti ob sebi vnuke ali nečake, ki bi lahko po njihovi smrti dobili njihova stanovanja.

V okviru komisije za interniranje, zapornike in vojne ujetnike so v občinskem in republiškem merilu organizirali srečanje na Ljubelju, ogled kostnice v Gonarsu Sansepolkru in pokopališče umrlih internancev na Rabu.

Zaradi boleznih, starosti in drugih vzrokov se bolni in ostareli borci pritožujejo nad otroškim hrupom na ploščadi. Za borce je velika nevšečnost tudi pokvarjenost dvigal. Želijo si skupnih prostorov, kjer bi se lahko sestajali in se pogovarjali. Prav tako si želijo več zelenja v parku, ki sedaj nosi ime Park 7. septembra. Tudi prehodi čez cesto so zelo slabo označeni. Čeprav je na Cesti 7. septembra omejena hitrost na 40 kilometrov na uro, tega ne upošteva skoraj nihče. Ob pločnikih bi morali vgraditi železne ograje, da bi tovrnjakom in osebnim avtomobilom onemogočili vožnjo po njih.

Veliko dela je imela tudi komisija za odlikovanja in priznanja. Pri pregledu je bilo ugotovljeno, da 26 članov še vedno ni prejelo nobenih odlikovanj, nekateri pa že imajo nižja odlikovanja, toda s svojim delom in doprinosom v NOB so si zaslužili višja priznanja. V preteklem letu je prejel odlikovanje le en član ob življenjskem jubileju. Zato so na konferenci sklenili, da podatke o vseh borcih ponovno pregledajo in končno rešijo ta problem.

Komisija za prenos tradicij in rekreacijo zelo dobro sodeluje z osnovno šolo Danile Kumar pri vseh pomembnih prireditvah, pri obrambnih dnevih, Kurirčkovim pošti, Titovi štafeti, pohodih in drugod. Borci nastopajo kot govorniki in mentorji. Organizirali pa so tudi izlet za člane v Frankolovo in na Pohorje na Osankarico, kjer so pri Treh žeblih padli borci legendarnega Pohorskega bataljona.

Komisija za VVI redno skrbi za zdravljenje članov v zdraviliščih, v Banjolah in drugod. Vojaški vojni invalidi imajo brezplačno kopanje v kopališču pri Šternu na Jezici.

Odbor je organiziral tovariško srečanje bork ob dnevu žena, 8. marcu. Lani so razvili tudi svoj prapor in si ogledali kraj, kjer je delala Urška Zatler, po kateri KS nosi svoje ime in prostor na Riglu pri Dolenjskih Toplicah, kjer je padla leta 1944. Sklenili so, da na obeh krajih postavijo spominsko obeležje, pri čemer pa upajo na pomoč širše družbene skupnosti.

Posebne naloge pa ima komisija za obrambo v letošnjem letu, ko izvajamo akcijo Nič nas ne sme presenetiti-79. Sodelovanje s KS, DPO, DO in drugimi je dobro, kar želijo še poglobiti. Več pozornosti pa bodo namenili mladini in njihovim problemom, dobremu sožitju krajanov in čistemu okolju. Na koncu so sprejeli program dela za naslednje leto in izvršili nekatere kadrovske spremembe.

S. J.

SLOVENJ GRADEC

Srečanje invalidov

Srečanja, ki je bilo v dvorani »Merx« na Mislinju, se je udeležilo 149 članov. Uvodni govor je imel predsednik društva Andrej Lovše, zatem pa je profesor Stane Hribernik obširno orisal 60-letnico KPJ in obletnico rojstva maršala Tita, v drugem referatu pa pravice in dolžnosti invalidskega zavarovanja, o katerem je govorila tudi predstavica invalidskega zavarovanja iz Raven na Koroškem.

Sledil je bogat kulturni program, v katerem so invalidi poskrbeli za vedro razpoloženje.

ADOLF ANKON

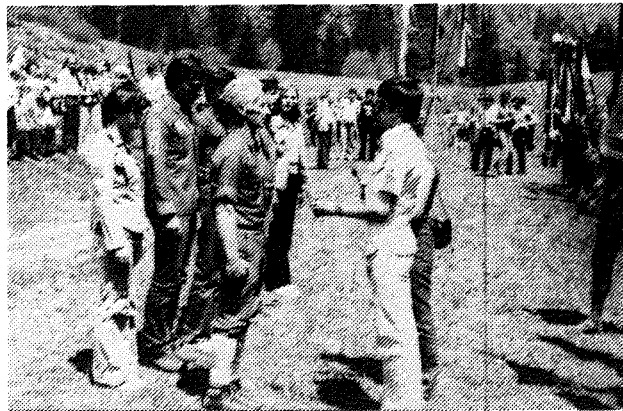
Z nedeljske slovesnosti na Trnovem nad Novo Gorico (Foto: J. ALIČ)

TRNOVO NAD NOVO GORICO

Obujanje spominov

Prebivalci Trnovega nad Novo Gorico so v nedeljo, 27. maja, slavili svoj občinski praznik. Tokrat je bilo še posebej slovesno, saj so ga združili s srečanjem nekdanjih borcev 19. SNOUB Srečko Kosovel in artilerijo 9. korpusa, ki letos slavi 35. obletnico ustanovitve. Na osrednji slovesnosti je bil slavnostni govornik prvi komandant 9. korpusa, general Lado Ambrožič-Novljan, ki je obudil spomine na težke dni narodnoosvobodilnega boja. S srečanja, ki so ga popestrili z bogatim kulturnim programom, so poslali pozdravno pismo tovarišu Titu. Prav tako so na Trnovem odkrili dve spominski obeležji, in sicer kosovelovcem ter artileristom 9. korpusa. V prostorih osnovne šole so pripravili razstavo o dejavnosti krajanov v prostem času.

J. A.

Raport komandantov pohodnih enot po prihodu na prireditveni prostor na Pristavi

JESENICE

Veličastna osrednja proslava dneva mladosti na Pristavi

Osrednja slovesnost v počastitev dneva mladosti v jeseniški občini je bila v soboto, 19. maja, na Pristavi. Mladinci, borci NOV, taborniki, pripadniki JLA, planinci in drugi so semkaj večji del prišli s pohodi mimo obeležij NOB. Osrednji govor je imel Martin Košir, član CK ZKS in republiški sekretar za ljudsko obrambo. Opisal je revolucionarno pot naših narodov pod vodstvom tovariša Tita do uspehov, ki smo jih dosegli do sedaj in poudaril naloge v našem nadaljnjem samoupravnem socialističnem razvoju. V kulturnem delu so nastopili pihalni orkester jeseniških železarjev, pevska zbor obeh osnovnih šol z Jesenic, recitatorji amaterskega gledališča Tone Čufar Jesenice in solistka Marica Baloh. S proslave so tovarišu Titu poslali čestitke ter tople želje, da bi naše narode še dolgo vodil.

BRANKO BLENKUŠ

LJUBLJANA

Drugo srečanje mladih tehnikov Ljubljane

Mestna zveza organizacij za tehnično kulturo Ljubljana je pripravila 18. in 19. maja 2. srečanje mladih tehnikov osnovnih šol z območja ljubljanskih občin in nagradno modelarsko razstavo, ki je bila na osnovni šoli Polje pri Ljubljani od 18. do 21. maja.

Celoten program je obsegal tekmovalni del, razstavo tehničnih dejavnosti in spremljajoče prireditve organizatorja. Učenci so tekmovali v brodarstvu, modelarstvu, letalskem, raketnem modelarstvu, konstruktorstvu, elektroniki in radiotehniki, fotografiji, prometu in spoznavanju JLA. Prijavilo se je 245 ekip iz 35 popolnih ljubljanskih osnovnih šol, to je 490 nastopajočih, s sodelovanjem 80 mentorjev.

Pokrovitelj letošnjega srečanja je bila skupščina občine Ljubljana-Mostje-Polje, namenjeno pa je bilo 60-letnici KPJ in SKOJ, mednarodnemu letu otroka in dnevu mladosti.

ŽIVA DROLE

LOŽ

Krvodajalska akcija

Letošnja krvodajalska akcija v Loški dolini je dobro uspela. Za prostovoljni odvzem krvi se je prijavilo kar 319 krajanov. Razveseljivo je, da se na krvodajalske akcije prijavlja vedno več mladine in delavcev, zaposlenih v TOZD. Samo iz Kovinoplastike Lož sta letos darovala kri 202 krvodajalca. Krvodajalsko akcijo je pripravila krajevna organizacija Rdečega križa Loška dolina in aktivni RK po temeljnih organizacijah združenega dela.

SLAVKO BERGLEZ

DOL PRI ČEPOVANU

V spomin primorskim skojevcem

Na Dolu pri Čepovanu je ob prisotnosti številnih družbenopolitičnih delavcev, med njimi so bili France Popit, Lidija Šentjunc in Marjan Lenarčič, Franc Kimovec-Žiga odkril spominsko obeležje, na katerem je zapisano: »V tej hiši je bila od 22. do 25. maja 1944 prva pokrajinska konferenca SKOJ, na kateri se je mladina Primorske posvetovala o volitvah v organe ljudske oblasti nove Jugoslavije in o nalogah pred zaključnimi boji za osvoboditev.«

Franc Kimovec-Žiga je ob tej priložnosti govoril o pomenu prve pokrajinske konference SKOJ, še posebej pa podčrtal, da bi morali oživiti delo pionirjev, ki so obvezno pozdravljali in varovali vsako mladinsko prireditev, ki so imeli svoje skrivnosti, ilegalne bunkerje za svojo opremo, literaturo, pribor za izdelavo propagandnega materiala itd.

»Ko izročamo ta zgodovinski zapis o prvi konferenci zveze komunistične mladine Jugoslavije za Slovensko Primorje, vklesan na plošči in vžidan v pročelje te hiše naši javnosti in v varstvo krajevni skupnosti, bi bilo prav, če ga mladina vključi v svoje vsakoletne aktivnosti pohodnih enot ob Titovem rojstnem dnevu in tako s tem še v drugih oblikah vzdržuje spomin na generacijo, ki je živela težko, a nadvse srečno, saj ji nihče ni mogel ustaviti koraka na poti v svobodo,« je dejal Franc Kimovec-Žiga.

J. ALIČ

Tovariš Franc Kimovec-Žiga je odkril spominsko ploščo (Foto: J. A.)

RADOVLJICA

Partizanski tabor heroja Tončka

V spomin na pred dvema letoma preminulega narodnega heroja Antona Dežmana-Tončka, ki je bil pobudnik vsakoletnih partizanskih taborenj šolske mladine, prirejajo v radovljiški občini 8. junija Partizanski tabor heroja Tončka. Organizatorja zdaj že tradicionalnega tabora sta zveza rezervnih vojaških starešin in občinska konferenca ZSMS Radovljica. Letošnji tabor bo na sotočju Save Dolinke in Save Bohinjke pod Radovljico. Udeležili se ga bodo učenci vseh sedmih razredov osnovnih šol, ki bodo zvršeni v odred, čete in vode, vodili pa jih bodo komandirji in komisarji oziroma politdelegati iz vrst samih učencev. Pod mentorstvom rezervnih starešin bodo mlade seznanili z vsemi vrstami sodobne pehotne oborožitve, opremo in sredstvi za zaščito. Opravili bodo streljanje, pohode in se na predavanjih seznanili z dogodki iz NOB ter o pripravah na SLO. Na zaključku taborenja bodo sami organizirali miting s kulturnim programom. Vojaki iz Bohinjske Bele pa jim bodo na koncu pokazali planinsko opremo in plezalne veščine po skalnatih stenah pri vasi Bodešče.

J. R.

HORJUL

S teorije na prakso

V sklopu prizadevanj za kar najuspešnejše vključevanje v priprave na splošni ljudski odpor na osnovni šoli Horjul pri obrambni vzgoji že nekaj časa namenjajo precej pozornosti tudi praktičnemu pouku. V tem smislu so se pred nedavnim tudi aktivno vključili v krajevni obrambni dan, katerega nosilec je bil KO ZRVS in z uspešno serijo izvedenih nalog poskrbeli, da je le-ta tudi z njihove strani potekal kar najbolj uspešno. Med drugim so učenci 7. in 8. razreda streljali z malokalibrsko vojaško puško, improvizirali pouk v naravi in pripravili tekmovanje v orientacijskem pohodu, metu bombe, prvi pomoči in teoriji SLO.

Se naprej bodo v tesnem sodelovanju s krajevno organizacijo ZRVS sodelovali na vseh skupnih pripravah na splošni ljudski odpor.

BRANKO VRHOVEC

KRANJSKA GORA

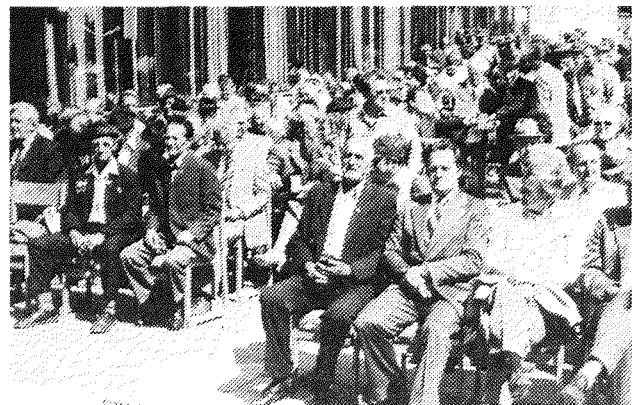
Počastitev krajevnega praznika

V nedeljo, 20. maja, je bila v Kranjski gori velika slovesnost v počastitev krajevnega praznika, 18. maja, ko se spominjajo 17 prebivalcev, ki so jih gestapovci med zadnjo vojno odpeljali v taborišča in internacijo. Povorki je sledila proslava ob osnovni šoli. Navzoče je pozdravil predsednik krajevnega konferenca SZDL, nato pa je tovariš Jože Gazvoda med drugim navedel doprinos jugoslovanskih narodov za osvoboditev in ljudsko revolucijo.

V počastitev praznika so na slovesnosti osnovno šolo poimenovali po Jeseniško-bohinjskem odredu, ki je 8. in 9. maja skupaj z borci 4. armade osvobodil Gornjesavsko dolino. Nel'danji komandant odreda Ivan Leban je navzočim govoril o bojih v zadnjih dneh vojne na tem območju. Sledil je bogat kulturni program.

Ob tej priložnosti so 41 pionirjev sprejeli v mladinsko organizacijo, Jeseniško-bohinjski odred pa je šoli poklonil 15 knjig. S proslave so tovarišu Titu poslali pozdravno brzojavko in čestitke za njegov rojstni dan.

BRANKO BLENKUŠ

Del borcev Jeseniško-bohinjskega odreda in drugi udeleženci proslave

Kip talca, spominsko obeležje 29 talcem v Mostah, delo akademskega slikarja Jaka Torkarja z Jesenic

ŽIROVNICA

Priprave na krajevni praznik

Na območju krajevnega skupnosti Žirovnica praznujejo 29. junija svoj krajevni praznik. Spominjajo se 29 talcev, ki so jih gestapovci ustrelili v Mostah. Prebivalci tega področja že pripravljajo program prireditev in slovesnosti. Kot vsako leto bo tudi letos osrednja slovesnost pri spominskem obeležju v Mostah, sicer pa bodo v počastitev tega dne pripravili več kulturnih in športnih prireditev ter srečanj in vaj gasilcev ter civilne zaščite tega področja.

BRANKO BLENKUŠ

ŽIRI

Redna letna konferenca

Na letošnji redni letni konferenci ZB Žiri je bila v Zadrugnem domu živahna razprava o popravilu spominskih obeležij NOB. Žirovska borčevska organizacija ima za seboj že vidne uspehe. Ob krajevnem prazniku v oktobru lani je bil odprt muzej NOB. Na konferenci so sklenili, da je treba tradicije NOB prenesti tudi v kinodvorano oziroma kulturni dom. Obnovili naj bi ga in stene okrasili z raznimi freskami o NOB. Vsi člani ZB Žiri smo navdušeni, zavedamo pa se, da to zahteva veliko truda.

RAJKO PRIMOŽIČ

LJUBLJANA

Po poteh Dolomitskega odreda

V okviru dneva mladosti in rojstnega dne tovariša Tita je bil 25. maja tradicionalni pohod Po poteh Dolomitskega odreda, ki ga je organiziralo turistično društvo Katarina, osnovna šola Janeza Kalana ter telesnokulturna skupnost Ljubljana Šiška.

Mladi iz osnovnih šol Ljubljana Šiška ter borci NOV so tega dne obiskali pomembne pomnike iz NOB in tako počastili letošnje jubileje.

Zaradi ne najbolj pripravljen organizacije pri prevozi udeležencev pohoda je na cilj pred osnovno šolo Janeza Kalana na Topolu prispelo poleg osnovnošolcev in tabornikov le nekaj nad 5 udeležencev Dolomitskega odreda.

JOŽE ČURIN

RADOVLJICA

Preverjanje pripravljenosti ekip prve pomoči

Za preverjanje znanja in izurjenosti ekip prve pomoči, kar sovпада tudi z akcijo Nič nas ne sme presenetiti, je občinski štab civilne zaščite Radovljica v soboto, 19. maja, organiziral vsakoletno tekmovanje.

Na tekmovalnem prostoru pri letnem kopališču v Radovljici se je zbralo 58 šestčlanskih ekip, pretežno žensk, ki so se pomerile v teoretičnem in praktičnem znanju nujenja prve pomoči ponesrečencem in ranjencem.

Organizacija tekmovanja je bila zelo dobra. Delavci oddelka za ljudsko obrambo pri občinski skupščini, zdravstveni delavci, vsekakor pa tudi vodje civilne zaščite v krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah so si za to prizadevali.

Najbolj se je izkazala ekipa prve pomoči iz kemične tovarne Podnart, ki ji je uspelo zbrati vseh 120 možnih točk. Za njo se je uvrstila ekipa osnovne šole dr. Janez Mencinger Bohinjska Bistrica, tretja je bila ekipa trgovskega podjetja Murka Lesce, četrto do šesto mesto si delijo ekipe KS Gorje-Krnica, KS Srednja vas v Bohinju in Iskra Lipnica, sedmo mesto je dosegla ekipa Elana Begunje, osmo osnovna šola dr. Josip Plemelj Bled, deveto ekipa KS Radovljica III in deseto 1. ekipa KS Radovljica.

JR

LJUBLJANA

Srečanje starejših občanov

Tudi letos so organizacije Rdečega križa iz krajevnih skupnosti Ježica, Urška Zatler, Stožice in Ivan Kavčič skupaj organizirale srečanje starejših občanov. Srečanje je bilo v osnovni šoli Danile Kumar. Po pozdravnem nagovoru se je pričel kulturni program. Naštople so: folklorna skupina prosvetnega društva Savlje-Kleče, ki je zaplesala 1. in 2. splet prekmurskih in gorenjskih narodnih plesov, recitatorji in pevski zbor osnovne šole Danile Kumar pod vodstvom Danice Ivančir in kvintet bratov Erjavcev. Po končanem kulturnem programu se je razvilo veselo družabno srečanje. Kvintet bratov Erjavcev je redno nastopal v letih od 1953 do 1963. Tokrat so se prvič sestali po daljšem času in so igrali v veselje in zabavo starejših občanov, ki si tudi v bodoče želijo podobnih srečanj in se organizatorjem in vsem drugim za srečanje zahvaljujejo.

STEVO JAVOR

LJUBLJANA

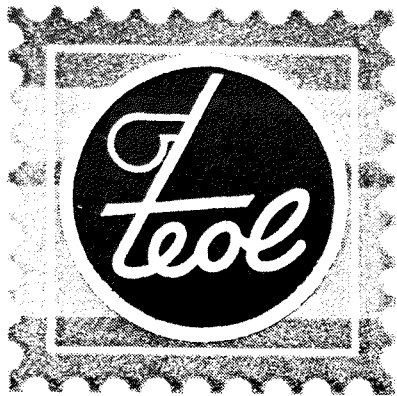
O svoji usodi odločamo sami

Letošnjega tekmovanja v počastitev 30-letnice organizirane vzgoje mladih za splošno ljudsko obrambo se je udeležilo okoli sto tisoč mladih iz vrst učencev, dijakov in delavsko kmečke mladine. Najboljših 350 z območnih prireditev pa je v nedeljo na Urhu pri Ljubljani sklenilo letošnja tekmovanja.

Na osrednji republiški proslavi, ki je bila preteklo nedeljo na Urhu pri spomeniku žrtvam, so najboljšim podelili priznanje, zbranim pa je govoril izvršni sekretar predsedstva CK ZKS Ljubo Jasnič, ki je v svojem govoru mladim še posebej poudaril, da o svoji usodi odločamo sami.

Tekst in foto:
JOŽE ČURIN

Zbranim ob spomeniku žrtvam na Urhu je govoril Ljubo Jasnič

TEOL - LJUBLJANA

TOVARNA POMOŽNIH SREDSTEV IN SINTETSKIH PRALNIH SUROVIN — Brzjav: TEOL LJUBLJANA — Žiro račun 50103-601-15031 — Uprava: Zaloška 54 — 61001 poštni predal 299-VI — Telefoni: h. c. 44-162, direktor 41-728, šef tehnične službe 41-979, šef kadrovske službe 41-357, Tovarniška 48 h. c. 41-304, šef nabave 41-288, šef prodaje 41-321, šef računovodstva 41-529, telex 31324.

proizvaja:

– tekstilna pomožna sredstva

– usnjarska pomožna sredstva
– surovine za detergente in šampone
– sredstva za hlajenje pri obdelavi

kovin

– lepilo za čevljarsko industrijo
– etoksilirane proizvode

TO-MO-DI

TOPLI MONTAŽNI DIMNIK
Z GIBLJIVO
KISLOODPORNO
OGNJESTALNO
ŠAMOTNO CEVJO

MONTAŽNO INDUSTRIJSKO PODJETJE
61000 LJUBLJANA, OPEKARSKA 13
Tel. 22-113, 20-641
Telex 31420 YU KIP
Tekoči račun 50103-601-23238

SLOVENIJALES
TOZD Stanovanjska
oprema
Mestni trg 23
Ljubljana

s svojimi poslovnimi enotami – trgovinami pohištva v:
Ljubljani, Titova 52
in Plemijeva 86, Vižmarje
Kranj, Savski log
Celje, Medlog 18
in Zidanškova 10
Slovenjgradec,
Glavni trg 26
Maribor, Cankarjeva 4
Hoče, pri Mariboru

TAPO

proizvodnja pohištva
in opreme
celovška 317
61210 Ljubljana

telefon: (061) 551-251
telex:
telegram: tapo ljubljana
tekoči račun: 50104-601-26591

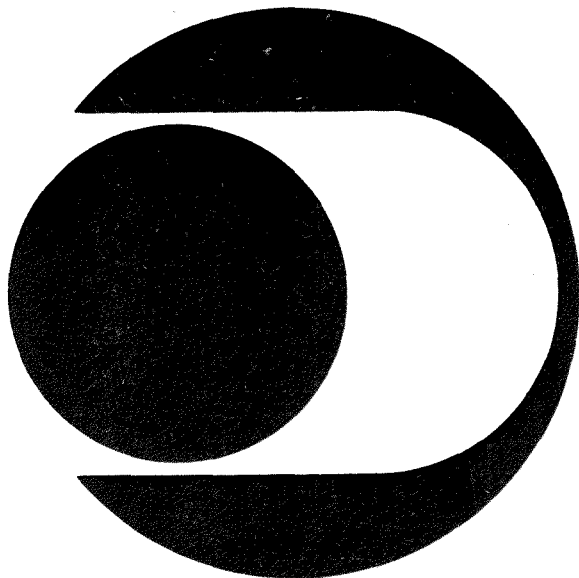

inles

industrija
stavnega
pohištva

61310
Ribnica
Partizanska 3
Jugoslavija

ribnica
telefon: direktor (061) 87-050
h. c. (061) 861-125
telegram: Inles – Ribnica
telex: 31262 – YU – INLES
žiro račun: SDK Ribnica
št. 51310-601-13000

DONIT

Kemična industrija
Medvode

Telefon: 611-106, Telex: 31-365 YU
DONIT

Proizvodni program
delovne organizacije
Donit obsega:

- filtri za gorivo, zrak in olje za motorje z notranjim izgorevanjem in industrijski filtri
- tehnični laminati
- tesnilni materiali – tesnit
- kovinsko plastična tesnila za motorno in drugo industrijo
- sintetične smole
- mase za stiskanje
- odpreski iz plastičnih mas in frikcijskih materialov
- sintetična lepila
- polirne in brusne paste
- elektroizolacijski materiali iz porcelana
- okrasna keramika
- poliesterski izdelki
- elektroimpregnacijski materiali
- antene in gumbi
- žične in plastične tkanine, pletiva, mreže
- poliesterski laminati

Ribniška
Kovinska
Industrija
Ribnica na Dol.

Telefon: n. c. 87-146, 87-147
87-074
Direktor: 87-040
Teh. vodja: 87-188
Komerčiala: 87-132
Nabava: 87-189
Telex: 31482 YU RIKO

Enobobenski vitel EKV3

Varnostna kabina

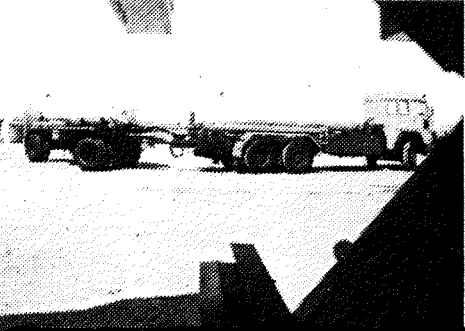

**PRIPOROČAMO SE ZA
NAROČILA!**

vozila gorica

Vozila »GORICA« n. sol. o., 65290 Šempeter pri Gorici
tel. (065) 31-141, telex 34326

gorica: prikolice, cisterne, osi, pesta, kol. obroči, kovano orodje

SINTER

keramične ploščice
IGK

TEHNIKA – LJUBLJANA n. o. sol. o
Industrija gradbene keramike Trebnje

Sinter keramične ploščice se izdelujejo po povsem novem tehnološkem postopku suhe priprave surovine in suhega istočasnega stiskanja surovine (mase) in glazure, ter žganja na zelo visoki temperaturi do 1150° C, ki daje izdelku vrsto posebnih lastnosti:

- Izredno trdoto in odpornost glazure
- Izredno upogibno trdoto
- Odpornost na vremenske vplive, temperaturo sonca, ter popolno odpornost na mraz
- Odpornost na kisline in luge

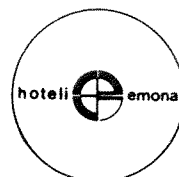
- Odpornost na mehansko obrabo

- Uporabnost

Izvedba:

Dimenzije:

- 6–7 po MOSH lestvici
- 300–400 kp/cm²
- upijanje vode
- 1–3%
- ustreza JUS, po naročilu izdelujemo popolno keramično odporne ploščice
- zaradi izredne trdote in debeline plasti glazure je le-ta skoraj neuničljiva
- za zunanje in notranje oblaganje
- za tla in fasade
- za industrijo in gospodinjstva
- za balkone in terase
- za posebne namene (nedrseče ploščice)
- glazirane in neglazirane v naravni rdeči in črni barvi
- gladke in nazobčene
- 200 × 200 × 10 in 100 × 200 × 10 mm kalibrirane v 5 nazivnih področjih +0,4 mm

emona | ljubljana s p.o.

tozd zdravilišče čateške toplice n. sol. o.

zdravilišče čateške toplice

68250 Brežice
Slovenija Jugoslavija

telefon: (068) 72-010, 72-011
telegram: Čateške toplice
tekoči račun: 51620-603-30479

Zdravilišče Čateške Toplice vabi k vi-
ru zdravja in na rekreacijo. Koristno
lahko združite s prijetnim:

- vso skrb posvetite zdravljenju
- obenem pa preživite počitnice v prijetnem okolju.

Termalno vodo uporabljamo za zdravljenje revmatskih obolenj, nevroloških ter traumatoloških obolenj, kakor tudi za rehabilitacijo kroničnih bolezni lokomotorne aparata in rehabilitacijo po poškodbah kosti in sklepov.

21-dnevna kopalna kura je izpopolnjena z najsodobnejšimi aparati za izvajanje fizioterapije in elektroterapije, skupinske in individualne razgibalne vaje, ročna-elektro in podvodna masaža s termalnim curkom, ionomodulator, EKG.

Z novimi kapacitetami hotela TERME se bo obseg terapije povečal z najsodobnejšo opremo, med drugimi tudi z opremo za spiroergometrijo, ki bo omogočala hitro in točno diagnostiranje obolenj srca, uvedba akupunkture v zdravljenju nekaterih revmatskih obo-

lenj srca, ter organizirana preventivna rekreacija za vse zaposlene delavce s testiranjem fizičnih sposobnosti in organizacijo programa za dvig novih moči.

Vzrok vse številnejših obiskovalcev-bolnikov (soc. zavarovanci, člani ZVVI in ZB, člani delovnih organizacij in samoplačniki) pa je ravno indikacijska baza termalne vode in organizirana zdravstvena dejavnost. Razen kopališko-rekreativnega dela zdravilišča – 6 bazenov na prostem, zaprti bazeni, 7-stezno avtomatsko kegljišče, mini golf, tenis, pribavljajo obiskovalce še možnosti za ribolov in lov ter parki in sprehajališča. V sklopu Zdravilišča (8 km) je tudi preurejeni hotel GRAD MOKRICE kjer so možnosti konjskega športa, vožnje s kočijo in prijetni sprehodi po grajskem parku.

Prepričani smo, da boste prišli k nam z zaupanjem, da se razbremenite in si nabereite novih telesnih in duševnih moči.

STEKLARNA Hrpelje

TELEFON 81-261 — DIREKTOR 81-260 — TELEGRAM: STEKLARNA HRPELJE —
ŽIRO RAČUN: 51420-601-11438 SDK SEŽANA 66240 KOZINA

Izdeluje čaše in stekleničke za kozmetiko

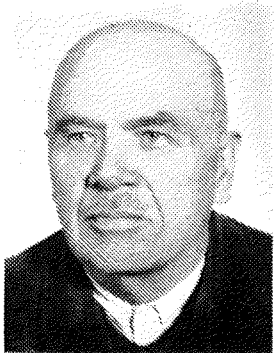
Ste se že odločili, kje boste preživeli letošnji dopust?

Svetujemo vam, da se odločite za Povljano na otoku Pagu, kjer boste z dopustom resnično zadovoljni. Peščena plaža, toplo in čisto morje, so porok za prijetno počitniško doživetje. Popolna oskrba v prijetnem domačem lokalu, ki je samo dobrih 50 m oddaljen od obale, velja v sezoni 210 din, za otroke 180 din, medtem ko velja popolna oskrba zunaj sezone le 180 din za odrasle in 90 din za otroke. Izkoristite zunaj sezone ugodnosti, ki vam jih nudi gostišče »SIRENA«.

Rezervacije in ostale informacije dobite, če pišete na naslov BOŠKO CRLJENKO, »SIRENA«, 51292 Povljana – Pag.
Kdor pride v Povljano enkrat, se tja vedno rad vrača!

paloma
higienski
papirji
brisače

Pavel Petrovčič

Pred novim letom je umrl tovariš Pavel, rojen leta 1899 v Spodnji Idriji. Pred razpadom Italije se je vključil v NOG. Kot terenski delavec je prenašal pošto iz Idrije. Njegov sin je padel kot partizan ob nemškem napadu na partijsko šolo v Cerknem.

Cilka Metlika

V Vavta vasi pri Straži na Dolenjskem smo oktobra lani pokopali Šobarjevo mamo. Leta 1942 se je priključila NOB in sodelovala do konca. Eden od sinov ji je padel kot borec. Ves čas po vojni je delala v več organizacijah, zlasti organizaciji VVI.

Marija Makovec

Tovarišica Marija se je rodila leta 1910 v Kranju. Med vojno je bila v Beogradu, kjer je delala za partizane in bila tudi partizanska bolničarka. Umrila je marca letos v ljubljanski bolnišnici.

Radivoj Susič

Na šempeterskem pokopališču so lani pokopali Radivoja Susiča, rezervnega majorja JLA in nosilca številnih visokih odlikovanj. Rodil se je leta 1924 v Šempetru pri Gorici. Julija 1942 so ga Italijani zaprli v Zdravščino. Od tu je pobegnil in se leta 1943 priključil bataljonu Simona Gregorčiča. Pozneje je prišel v Gubčevo in Kosovelovo brigado, kjer je postal komandir čete. Umrl je za zahrbtno boleznijo.

Anton Utroša

Rodil se je leta 1901 v Črenšovcih. Umrl je v 78 letu starosti in smo ga pokopali na pokopališču v Črenšovcih. Aktivno je začel sodelovati v NOG leta 1943. Po osvoboditvi je bil prvi upravnik kmečke zadruge v Črenšovcih več let predsednika KO ZB Črenšovci.

Franc Simič

Konec januarja letos smo se na mariborskem pokopališču poslovili od borca NOB od leta 1941 Franca Simiča, rojenega v Lazah pri Logatcu. Bil je kurir postaje TV-2a in komisar relejne linije na Primorskem. Po končani vojni je služboval v narodni zaščiti in bil aktiven družbenopolitični delavec, za kar je prejel več odlikovanj.

Jože Rožič

Rodil se je v Vrhpolju in nazadnje stanoval v Zgornjem Tušanju. Novembra lani se je smrtno ponesrečil s konjsko vprego.

Bil je aktivist OF za Moravsko dolino. V njegovi hiši so bili stalni gostje aktivisti, ranjenci, kurirji, borci. Okupator ga je zasledoval, zato je moral zapustiti družino in se je aktivno vključil v NOV. Jeseni 1943/44 je bil med borci 12. udarne brigade na Dolenjskem. Bil je kuhar v 3. bataljonu omenjene brigade. Prejel je odlikovanje za hrabrost. Po vojni je pomagal pri obnovi porušene domovine in podelili so mu še več pohval.

Damjan Brus

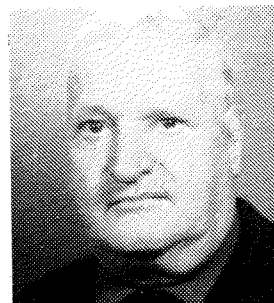
Rodil se je v Idriji leta 1923. V partizanske vrste je vstopil februarja 1943. Bil je v Idrijsko-tolminskem odredu. Pozneje je bil komandant 3. bataljona Vojkove brigade. Imel je še druge funkcije in prišel v 31. divizijo. Po vojni je delal v JLA. Umrl je lani na Reki.

Branko Grahek

Tovariš Branko se je rodil leta 1918 v Pijavicah pri Mokronogu. Že na gimnaziji in pozneje pri študiju farmacije na zagrebški fakulteti je bil napredno usmerjen. Spomladi 1941 ob začetku 2. svetovne vojne se je vključil v NOG. V začetku 1942 so ga sovražniki aretirali in ga zaprli; najprej v novomeške zapore, nato v Šempeterske v Ljubljani, potem pa so ga internirali v Gonars. Po kapitulaciji Italije je z organizirano skupino odšel k partizanom. Postal je bataljonski sanitetni referent v 9. brigadi. Konec leta 1943 je vodil skrivne partizanske lekarne na Dolenjskem, Notranjskem in Primorskem. Prispeval je svoj delež k ustanovitvi sanitetnega skladišča 4. armade v Ljubljani. Jeseni 1945 je odšel v Zagreb, da dokonča študij in je tudi potem ostal v sanitetni službi JLA v Zagrebu, Beogradu in Ljubljani.

Objavil je monografijo in več člankov o delovanju partizanskih terenskih lekarn. Prejel je več odlikovanj in priznanj.

Janez Korele

Bil je Maistrov borec za severno mejo. Med NOB je bil aktivist na terenu Mokronoga. Kot odposlanec se je udeležil Kočevskega zбора.

Anton Intihar

V Ljubljani smo se poslovili od tovariša Anotna, rojenega leta 1913 v Babni Gorici. Kot železničar se je med vojno priključil NOG. Okupator ga je izsledil in avgusta 1944 odpeljal v internacijo, od koder se je vrnil šele leta 1945. Tudi po vojni je bil ves čas aktiven.

Tone Turk

V sedemdesetem letu starosti je v vasi Grobišče umrl večletni aktivni član odbora ZB Prestranek in poverjenik društva upokojencev Anton Turk. Leta 1942 je bil prisilno mobiliziran v posebni italijanski bataljon. Ob razpadu Italije je postal borec partizanske aviacije in v njeni sestavi pomagal osvobajati domovino do leta 1945. Bil je dvakrat odlikovan.

Olivo Kuzzit

Na Vogrskem so pred kratkim pospremili na zadnjo pot borca Oliva Kuzzita, rojenega leta 1925 v Koprivi pri Stari Gorici. Čeprav ni bil slovenskega rodu, si je med Slovenci poiskal mesto v boju za pravico ljudi. Bil je borec Cankarjeve brigade. Večkrat je preplaval Nadižo, ko je nosil zaupna sporočila. Po osvoboditvi je bil pripadnik KNOJ do demobilizacije. Za svojo hrabrost je bil odlikovan.

Vinko Kranjc

Januarja smo se v Štivanu poslovili od tovariša Vinka, rojenega pred 70 leti v Stari vasi pri Postojni. Leta 1944 se je priključil Primor-skemu odredu, ki je v sestavi 9. korpusa osvobajal primorske kraje. Po osvoboditvi je bil za zasluge odlikovan. Bil je vester delavec in dober tovariš.

Pavla Kastrin

Od nje se poslavljajo njeni nekdanji partijski sodelavci in španski borci, ki so bili deležni njene pomoči v francoskih koncentracijskih taboriščih.

Komunistična stranka je bila v Sloveniji ustanovljena leta 1920. Med tistimi, ki so se zavedale, da se morajo v družbenopolitično življenje vključiti tudi ženske, je bila tudi sedemnajstletna Pavla. Vključila se je v delo partije in z družino sodelovala z Dušanom Kermavnerjem, Jakom in Marcelom Zorgo, Friderikom Gerlom in drugimi. V boju ni odnehala niti pod šestojanuarsko diktaturo, zato je bila obsojena na enoletni zapor. Že prej so jo večkrat aretirali in jo zaprli.

Dokler je bila Pavla zaposlena v Saturnusu, je bila med najbolj aktivnimi pri Rdeči pomoči. Izredno aktivna je bila tudi v delavskih kulturno-prosvetnih društvih, pomagala je v upravnih delavskih listov, ki jih je izdajala partija. Po španski državljanski vojni je pošiljala pakete v Francijo interniranim španskim borcem.

V delavskem domu smo se srečevali s Pavlo vsak dan. Sem so zahajali tudi člani kluba študentov marksistov ljubljanske univerze.

Kot vsi drugi ljubljanski komunisti je tudi ona vložila veliko naporov v priprave mednarodnega delavskega dne poleti 1927 v Ljubljani. Neuspeh je ni demoraliziral. Pomagala je pri vseh propagandnih akcijah.

Vedno se je bomo spominjali.

PRAVNA POSVETOVALNICA PRAV

Piše Jože Vidic:

2

Spomini ranjenca s Kolovrata

Prvo naše zatočišče je bilo bolj podobno peklu kot bolnišnici. S to razliko, da je nas vražje zeblo, v peklu pa je menda vroče. Na Kambreškem so divjali hudi boji in so nas skrili pod pečin: ob hudourniku, ki teče v reko Idrijo (da ne bo pomote: to ni Idrija, ki izvira nad Idrijo. Idrija izvira na Kolovratu in teče tik ob meji z Italijo, prestopi mejo v Brdih in se v Furlaniji izliva v Sočo, okoli 10 km pred Tržaškim zalivom). Tistemu kraju so domačini rekli Pri mlinih in je sedaj na italijanski strani.

Pod pečino smo ležali na kamenju in ledu. Pokrili so nas z vejami, ker so bili nad pečino nemški položaji. Naslednje jutro sta prišli po potoku navzgor dve mladinki in prinesli za vsakega kuhano jajce in skodelico mleka. V blodečih možganih sem ju videl kot vili iz pravljic.

Tri dni smo se »hladili« pod pečino. Jaz ležim na enem, komisar Vanja na drugem koncu pečine. Njemu je dumdumka raztrgala stegno in prebila kost. Poleg naju sta ležala Rusa, ki sta umirala. Najprej je umrl Rus, ki je ležal poleg Vanje, nato tisti poleg mene. V zadnjih izdihljajih mi je hotel še nekaj povedati, nekaj naročiti; verjetno pozdrave za domače. Izdihnila sta delač od domovine in svoje rojstne vasi. Večkrat se sprašujem: So njuni domači kdaj zvedeli, kako hrabro sta se z nami borila proti nacistom in kje počivajo njune kosti?

Tretjo noč opolnoči so prišli po nas terenci in nas odnesli v drugo pečino. Za nas deset ranjencev je skrbela bolničarka Sonja iz Benečije, prvoborka, ki živi v

dr. Ernest Berke

Portorožu. Nad pečino hodijo Nemci, naše gnojne rane in cunje pa tako močno smrdijo, da nas Nemci lahko zavohajo in odkrijejo...«, mi je pripovedoval nekdanji ranjenec Ludvik Kozamernik.

Grenka mladost

Ludvik Kozamernik je bil rojen 1923. leta v Preski pri Medvodah kot sin tovarniškega delavca. 1934. leta se je oče Franc smrtno ponesrečil v Papirnici Goričane, star 41 let. Zapustil je ženo, štiri sinove in štiri hčerke.

»Ko je oče umrl, sem bil kot najstarejši star 11, najmlajši Ivan pa 2 leti. Je treba razlagati, v kakšni revščini smo se znašli po očetovi smrti? Čim sem prišel iz šole domov, sem šel delat h kmetom, da sem dobil kaj hrane za družino. Za drva ni bilo denarja. Po gozdu sem nabiral suhljad in

jo na plečih nosil domov. Učil sem se ponoči ob petrolejki in kljub garanju uspešno končal po osnovni šoli še štiri razrede meščanske v Šentvidu.

Med počitnicami sem nabiral borovnice, jagode in maline ter jih prodajal po ljubljanskih ulicah. Vsak tako zaslužen dinar sem dal mami, ki ni imela nobenih sredstev za preživljanje. Ko mi je nekoč teta v Šentvidu namazala kruh z marmelado, sem mislil, da sem v raju.

Spomin na mojo mladost me tesno veže na 25 mojih sošolcev in sošolk, ki so padli med NOB. Res je, svoboda nam ni bila podarjena. Drago smo jo plačali, zato jo čuvajmo. Invalid sem, toda v primeru potrebe bi spet stal s puško v roki na braniku domovine.

Odhod v partizane

Leta 1936. so se Kozamernikovi preselili v Šentvid, kjer se je Ludvik izučil za ključavničarja.

»Julija 1941. leta so Nemci in Italijani zaprli mejo v Šentvidu. Pot v Ljubljano je bila zaprta. Do septembra 1941. leta sem stanoval pri sestrični Justini na Viču, potem sem sklenil, da se bom vrnil nazaj k mami v Šentvid. Italijane nisem hotel prositi za dovoljenje za prehod čez mejo. V gosti jesenski megli sem jo mahnil na Toško čelo. Megla je bila res tako gosta, da sem dve uri taval naokrog in čeprav sem tiste kraje dobro poznal, nisem vedel, kje sem. Rešilo me je srečno naključje. Slišim, da gre nekdo za menoj. Skrijem se v robidovje tik poleg poti. Mimo mene gre italijanska patrulja, jaz pa potihoma za njo. Gredo skozi žično ograjo, jaz še vedno za njo in tako sem srečno prišel v Šentvid in se zaposlil v tovarni Keršič (današnji SKIP). Izdelovali smo cisterne za gorivo in razne železne konstrukcije. Desetega januarja 1943. leta sem moral v nemško delovno službo (Arbeitsdienst) v Avstrijo, čez tri mesece pa k vojakom v Francijo. Po obuki sem dobil dopust, toda Slovence niso več puščali na dopust v Slovenijo, ker se večina njih ni več vrnila nazaj. Odšli so v partizane. Dovolili so nam le, da dopust preživimo na Koroškem. Tako sem tudi jaz prispel v Celovec.

V nekem mlinu, 7 km od Celovca, je bil zaposlen moj sošolec iz Mednega. On je imel zveze s partizani na Gorenjskem in je Slovence, ki so prišli iz nemške vojske na dopust, pomagal oditi v partizane, oziroma jih odpraviti po zvezi naprej čez mejo.

Iz Celovca sem poslal mami telegram, kje sem in naj me obiščejo. Že iz Francije sem ji pisal, kaj potrebujem in kaj načrtujem, ko pridem na dopust na Koroško.

Ob devetih zvečer se je z vlakom v Celovec pripeljala 16-letna sestra Elza. Skupaj sva odšla v tisti mlin. Zjutraj sem oblekel civilno obleko, ki mi jo je prinesla sestra. Prinesla mi je tudi osebno izkaznico in razna potrdila iz tovarne, seveda stara leto dni, ko sem bil res še tam v službi. Na vlak nisva upala v Celovec, ampak sva vstopila eno postajo naprej. Sestra, ki je v kovčku nosila mojo vojaško uniformo in plinsko masko, je sedla v en, jaz v drugi vagon. Za vsak primer, če bi me odkrili, da ne bi bila žrtav še sestra. Dvakrat so me legitimirali.

Prvo noč sem prespal doma, drugo noč pa pri Tereziji Strle v Guncijah. Tretjo noč, bilo je 5. novembra 1943. leta, sta me Vera Prinčič in neki terenec odpeljala skozi Medvode v Vaše, rojstno vas mojega očeta, kjer so me že čakali borci Škofjeloške čete. Ognjeni krst sem doživel že prvo jutro, ko so nas na Osovniku nad Škofjo Loko napadli Nemci. Bil sem v raznih akcijah v okolici Kroke, Radovljice, Blede, Bohinja in drugih krajih na Gorenjskem.

(Se nadaljuje)

Piše: Milena Štrajnar

3

Stojim ob reki Ebro

S Taragono, ki leži ob Costa Doradi (Zlati obali), se poslovimo od Katalonije. V beležki današnjega programa je zapisano še: Tortosa, Gandesa, Quinto, Fuentes de Ebro. Zaragoza.

Smo v dolini najbogatejše in edine od štirih velikih rek v Španiji, ki se izliva v Sredozemsko morje. Ebro se imenuje in tod se je od 25. julija do 15. novembra 1938 odigrala največja republikanska ofenziva v španski državljanski vojni.

Ebro. Pravijo ji tudi krvava reka.

Peter Kuret

V bližini Gandese je padel Peter Kuret. Osamljeno drevo in nekaj kamena. Le cvetoči mak poživlja enoličnost pokrajine. Tu položimo venček v spomin.

Pogovarjam se s Pepco Kuret-Bizjak, njegovo sestro. Prvič je v teh krajih. Oči so solzne.

»Kje ste se rodili?»

»Cicmanje pri Trstu.»

»Koliko otrok je bilo pri hiši?»

»Peter, ki se je rodil leta 1909, je bil šest let starejši od mene. Še osem jih je bilo.»

Poštena delavska družina in prazne kašče, revščina. Mama Ana je vse noči pekla kruh in ga prodajala po sejmihi. Oče Miha se je mučil po svoje.

»Dober fant je bil, naš Peter.»

V Ljubljani so ga decembra 1932 prvič zaprli, mučili. V Beogradu je bil obsojen na štiri leta težke ječe, ki jo je odslužil v Sremski Mitrovici. Spominja se njegove vrnitve leta 1936. Oskar Kovačič ga je videl na vlaku, ko so ga pripeljali. Prišel jih je

opozoril, naj gredo ponj. Kdo ve, kam bi drugače izginil. Gotovo bi ga ubili.

Pripovedoval je, kako so ga mučili v Sremski Mitrovici. Z vročim likalnikom po hrbtu.

Kmalu po njegovem prihodu v Španijo, je prišlo pismo. Žal ga je uničila vojna. Pepca Bizjak-Kuret še vidi črke na papirju. »Stojim ob reki Ebro...«, je pisal. Potem se ni več javil. In želja, da vidi, kje je padel brat, je bila dolgo v njej.

Ko se je vrnil španski borec Stefan Erjavec, doma s Šentviške gore pri Tolminu, ji je rekel: »Ko bo konec tega gorja, te bom peljal, da boš videala te kraje.« Padel je kot partizan.

Spomin se vrne nazaj:

Ko je končal osnovno šolo, je odšel na Kras. Eno leto je delal pri nekem kmetu za jalovo junico. Nič bolje se mu ni godilo pozneje. Leta 1928, že član italijanske komunistične partije, je zbežal v Jugoslavijo. Prišel je iz dežja pod kap.

»Se ne da povedati... če samo pomislim, kako je trpel v življenju. Nič lepega ni imel.«

Povedali so jim, da bi lahko šel domov, ko je bil ob Ebru prvič ranjen. Pa ni hotel.

»Napišite, da se zahvaljujem borčevski organizaciji, ki mi je omogočila to pot. Da povem svojim fantoma, Dušanu in Voju, vnukoma Luki in Katji. Da bodo vedeli za našega Petra.«

Opazujem jih. Dvaindvajset španskih borcev. Tiho in s stisnjeno pestjo se poslavljajo od Petra Kureta. Z njimi je Pepca Kuret-Bizjak.

Quinto. Eno izmed treh prizorišč operacije ljudske armade, ki je imela veliko vojaško nalogo: zavzetje Zaragoza, glavnega mesta aragonske pokrajine. Spomine na čas od 24. avgusta do 6. septembra 1937 obujajo: Stane Bobnar, Ciril Rome in Stanko Finžgar.

Prespimo v Zaragoza, univerzitetnem in verskem centru. Mesto ni privlačno in nekako zlahka se poslovimo od njega. Naj omenim le freske mladega Francisca Goye, ki krase katedralo.

Spomin na Petra Kureta in Gandeso ne zbledi. Še ena potrditev, kako daleč je ta naša pot od običajnega potovanja za oddih, zabavo.

(Se nadaljuje)

Nedelja, 22. aprila 1979 v bližini Gandese: v spomin tovarišu

Pa imamo novo šolo

Obljubljamo, da bomo šolo varovali in si v njej marljivo nabirali znanje za jutrišnji dan, ko bomo postali zavestni samoupravljalci naše družbe.

Naša dolgoletna želja, da bi dobili novo šolo, se je 28. aprila uresničila. Na ta dan je bilo pri nas še posebno slovesno. Zadnji mesec je postala naša nova šola središče pozornosti. To tudi ni kar tako. Vsak dan so prihajali k nam politični delavci, novinarji, vse je krožilo okrog nas. Pri poimenovanju smo sodelovali vsi krajan in predlog, da bi se imenovala po Mariji Broz, je bil enoglasno sprejet.

Z veliko nestrpnostjo smo čakali na to slovesnost.

Sobota se zjutraj ni prikazala takšna, kakršno smo si želeli. Bila je pusta, deževna, vendar ni prav nič vplivala na slovesnost, kajti dobra organizacija ji tega ni dovoljevala. Vas je bila praznična, vsa v zastavah in slavolikih. Igrala je godba in lju-

dje so se drenjali tam okoli že v ranih jutranjih urah, čeprav je bil pričetek slovesnosti ob 10. uri. Naznanil ga je prvošolček Joži Kunst, ki je poslednjič zazvonil s še starim šolskim zvoncem. Sledil je prijeten kulturni program, kjer smo sodelovali od najmlajših do najstarejših, peli so tudi pevski zbori iz vse občine.

Potem so se zvrstili govori. Najprej je prisotne pozdravil Jože Rainer, predsednik SZDL Bistrice ob Sotli in poudaril pomen nove šole »kot velike pridobitve v kraju«. Slavnostna govornica je bila Majda Poljanšek, ki je med drugim dejala, »da bo osnovna šola Marije Broz trajen pomnik obeh narodov«. Odkrila je tudi doprsni kip Marije Broz, delo hrvatskega kiparja Antuna Augustinčiča. S slovesnosti smo poslali pismo tovarišu Titu, v ka-

terem smo mu sporočili, kako »srečni in ponosni smo, da se v tem slovesnem trenutku lahko spomnimo matere, ki je zmogla toliko energije, da te je vzgojila v velikana naše revolucije«. Vedno bolj smo se bližali najbolj slovesnemu trenutku. Dana mi je bila prijetna dolžnost, da sem v imenu pionirjev prejela ključ naše nove šole. Ključ nam je predala delegacija SZDL krajevne skupnosti. Zahvalila sem se v imenu pionirjev in mladincev in dejala: »Z veliko nestrpnostjo smo čakali na današnji dan, ko se bodo za vselej odprla vrata našega drugega doma. Dovolite, da se v tem slovesnem trenutku v imenu vseh pionirjev in mladincev še enkrat prisrčno zahvalimo vsem delovnih ljudem, ki so za to našo lepo šolo dali svoj denar in prispevek ali pa vložili vanjo

svoje delo. Srečni in ponosni smo. In taki bomo ostali. Obljubljamo, da bomo šolo varovali in si v njej marljivo nabirali znanje za jutrišnji dan, ko bomo postali zavestni samoupravljalci naše družbe.«

Potem sem povabila na ogled šole. Odšla sem proti vratom. Ključ sem vtaknila v ključavnico in odklenila. Vsi so planili k vratom. Pionirji smo med tem, ko so si gosti ogledovali šolske prostore, predvajali prvo radijsko oddajo, ker smo z novo šolo dobili tudi te možnosti.

Vas je praznovala. In tudi dež, ki se je tisti dan večkrat prikazal, ni mogel kljubovati naši razigranosti, veselju.

BERNARDA BABIČ,
sedmi razred
osnovna šola »Marija Broz«
Bistrica ob Sotli

KRAMLJANJE KRAMLJANJE KRAM

Remzo iz Škofij in njegove želje

Že kar nekaj časa je minilo, kar je pisal Remzo Družina iz Škofij:

– Dragi krajan! Lepo se vam zahvaljujem za vse, kar ste storili za nas, predvsem za to, da se lahko učimo v novi šoli. Kot vsako leto, imamo spet nove želje. Prosim, da bi okolje polepsali z bazenom, parkom z zelenjem, s klopmi in z gugalnicami, gledališčem in kinodvorano. Želimo tudi, da bi invalidi dobili svoj dom. (Lepo, dragi Remzo! Le povsem dobro nisem razumela, za kakšen dom gre... pa me zanima. Napiši še eno pismo in kakšno fotografijo s Škofij priloži.)

Še nekaj je zapisal četrtošolec iz osnovne šole, ki nosi ime Oskarja Kovačiča:

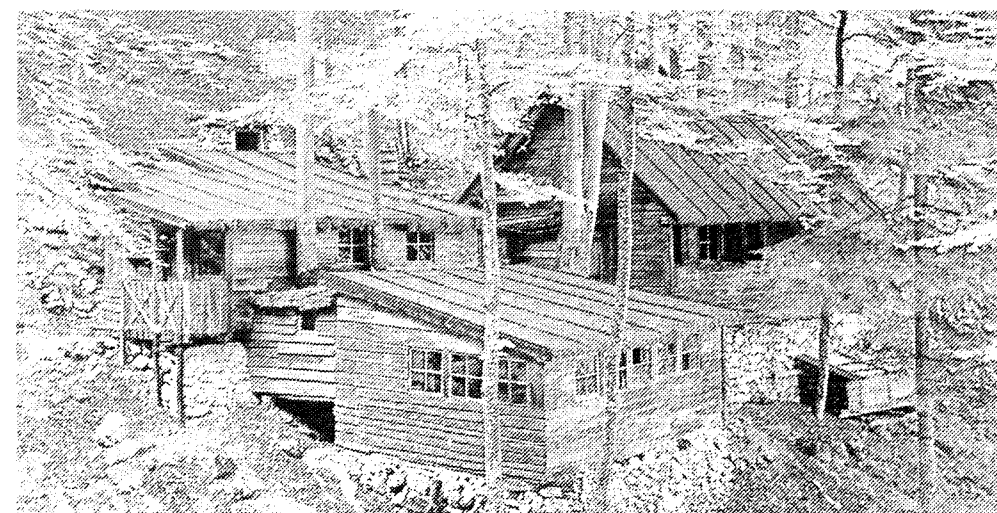
– Naše želje so zapisane, zdaj je odvisno od vas in nas, če se bodo uresničile. (Tako je prav. Prav vsi morate zasukati rokave in morda bo v Škofijah kmalu, če ne bazen, pa vsaj park z zelenjem, s klopmi in z gugalnicami.)

In želje drugih? Na plan z njimi. Želje so prvi korak k lepšemu, boljšemu.

Milena

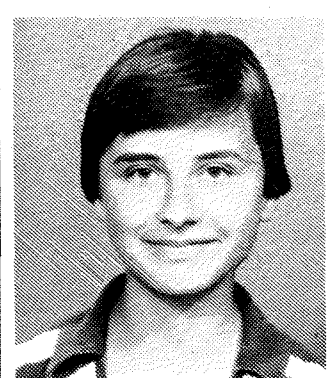
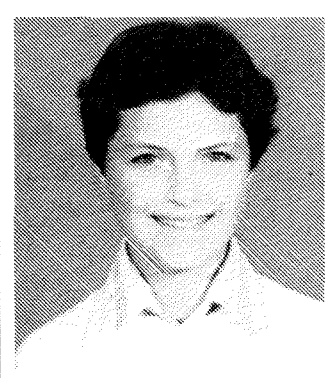
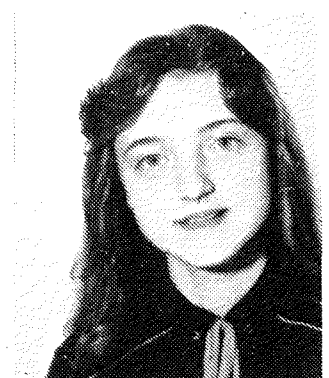
KRAMLJANJE KRAMLJANJE KRAM

Pozdrav iz partizanske tiskarne Slovenija

Na Vojskem...

V prejšnji številki TV 15 smo objavili reportažo z obiska zgodovinskega krožka osnovne šole Valentina Vodnika v Ljubljani. Žal je zmanjkalo prostora za objavo fotografij mladih zgodovinarjev, s katerimi smo se pogovarjali. Obljuba dela dolg: predstavljamo jih danes in z njimi – naslovno stran kartice, ki so jo pisali iz partizanske tiskarne Slovenija, kjer so bili na izletu. In kaj je pisalo na njej? »Nikar se ne ustraši, če to ne dobiš« (na oblaku so naslikane razne dobrote, cigarete, pijače) »po repci, tovariš, še slajše zapiši.« S toplimi pozdravi so se, to je razumljivo, spomnili tudi naših bralcev.

Zmagovalna ekipa z desetega jubilejnega srečanja članov zgodovinskih in likovnih krožkov, ki so proučevali partizansko zdravstvo na Slovenskem: Alenka Šventner, Helena Pavlovič, Mojca Škulj in Vika Pongračič

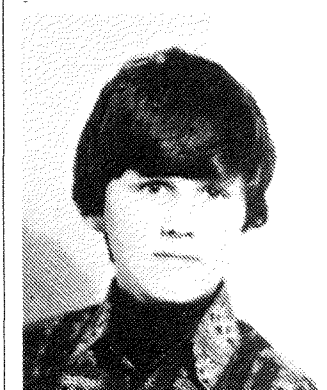
Tomaž Kocjan

Andreja Eržnožnik

Andreja Ličen

Roman Pirš

Slavica Kovačič

Zdenka Žerovnik

POGOVORI POGOVORI POGOVORI POGOVORI POGOVORI POG

Piše: Silvo Teršek

Govorica, ki jo razume sleherni človek

Pravzaprav sem zelo enostaven človek. Zdi se mi, da o svojem življenju ne bi znal pripovedovati. Sokolaš sem bil, to že lahko rečem in silno ponosen na narodno zavednega očeta. On pa na nas, svoje štiri sinove.

Rodil sem se v Podgradu pri Ilirski Bistrici. Štiri leta sem hodil v celjsko gimnazijo, od koder sem predsedal na mariborsko učiteljsko. To pa so bila že leta, ko sem se zapisal glasbi – skladateljevanju. Spomini, kako sem igral na sedem, z vodo napolnjenih, kavinih lončkov, pa na tamburice, kadar niso bile v rokah članov orkestra, ki je imel vaje v naši hiši, bi bili bolj primerni za otroke. Toda ta otroški svet je tudi za odraslega človeka večno lep.

Golobradi učiteljski sem napisal leta 1928 opereto »Beg iz harema«, pa še nekaj poizkusov kompozicijskih del. Čeprav sem imel razmeroma skromno skladateljsko znanje, ki sem ga dobil v celjski glasbeni šoli in na mariborskem učiteljskem, sem ustvaril dela, ki so doživela številne izvedbe. Še posebno rad se spominjam let učiteljevanja v Grižah pri Celju. Pisal sem dela za mladinske in odrasle zборе in si predvsem prizadeval približati svoje melodije in besedila preprostem človeku.

Ta dela morajo biti razumljiva, sem si govoril. V njih mora najti človek duhovno potešitev in glasbeni užitek.

Človek? Prav in samo njemu je namenjeno slehernu ustvarjanje. Predstavlja izhodišče vsega dobrega in zla v življenju. In zdaj bi moral govoriti o drugi svetovni vojni. Ne toliko o tem, da me je vojna našla v Jurkloštru kot šolskega upravitelja, ko sem leta 1942 začel sodelovati z narodnoosvobodilnim gibanjem; tudi ne samo o tem, da sem postal dve leti kasneje bорец Kozjanskega odreda. Povedati bi moral, da sem v tem obdobju zgodovine našega naroda odkril popolnoma novo podobo človeka.

Res je, komponiral sem tudi med partizani. Tudi v času, ko sem bil na Kozjanskem politični delavec, okrožni šolski nadzornik in propagandist. Napisal sem besedilo in

Radovan Gobec

glasbo za himno Kozjanskega odreda, ki se je razširila z naslovom »Bohor žari«, pa »Pesem o svobodi«, ki je postala ena najbolj priljubljenih pesmi. S partizanskim pevskim zborom, ki sem ga ustanovil v odredu, smo prepevali na mitingih in bojnih pohodih. Sodeloval sem pri ustanovitvi prvih partizanskih šol na Kozjanskem.

Veš, o tistih partizanskih časih velikokrat razmišljam! Recimo o Savinjski dolini in kulturniški skupini 4. operativne cone, kamor sem prišel septembra leta 1944. Tam je že pred mojim prihodom deloval partizanski oktet in tja je prišla popolna rudarska godba iz Trbovelj. Iz nje in rudarskega pevskega zbora »Zarja«, članov orkestra, ki ga je vodil Jože škrinar in rudarske godbe iz Senovega, smo ustanovili 40-člansko godbo na pihala. Delovala je v Ljubnem. Nastal je tudi 16-članski orkester in prav toliko članski pevski zbor, ki sta nastopala v Gornjem gradu. Nastajale so nove skladbe; tudi moja partizanska kantata »Hej partizan«. Na učiteljskem tečaju v Ljubnem sem poučeval metodiko glasbenega pouka.

Po nemški ofenzivi decembra 1944 sem se vrnil na Kozjansko. V Jurkloštru sem nadaljeval kulturno delo vse do osvoboditve.

Rekla sva: ne bova pisala življenjepisa. Po vojni se je delo pravzaprav znova začelo. Ampak bilo je oplemenitenje z novimi, velikimi spoznanji o vrednosti našega človeka, vrednosti, ki jih je vsak

dan dokazoval med našo oboroženo revolucijo.

Slo je za tako močan vtis, da se po vojni skoraj nisem lotil nobene druge tematike razen domoljubne, borbene, partizanske in delovne. Tu pa bi že moral navezati svojo pripoved na partizanski pevski zbor, ki je bil ustanovljen 21. aprila 1944 na pobudo Borisa Kidriča in Anteja Novaka. Najprej se je imenoval Invalidski pevski zbor. Vodil ga je Karol Pahor, pozneje Pavle Šivic, po osvoboditvi pa jaz. Danes lahko rečem, da je postal del mojega življenja. Ob tem mi je pa nekaj žal. Zaradi obilice dela se nikoli nisem uspel poglabiti v osebne svetove svojih tovarišev. Morda zaradi tega, ker sem vselej gledal nanje kot na partizane, katerih življenje je bilo odprta knjiga. Glejte! Kadar koli smo zapeli »Na juriš« ali katerikoli že tolikokrat ponovljeno partizansko pesem, so fantom zažarele oči kot v tistih najusodnejših dneh med vojno. To je govorica, ki jo razume sleherni človek!

Me boš razumel, če ti rečem, da sem si med vojno vroče želel, da bi dočkal svobodo? To ni bil strah pred smrtjo. V pištoli sem imel vselej še en najbolj – za sebe. To pa od takrat, ko je bila v Jurkloštru razpisana na mene nagrada pet tisoč nemških mark. Poznal sem nemške metode mučenja in sem se bal, da bi pod takšnim pritiskom ne izdajal. Živ jim ne bi prišel v roke. Vedel sem, da bo po vojni toliko dela, pri katerem bom potreben... Končal sem akademijo za glasbo – dirigiranje in kompozicijo in delal, delal z velikim veseljem.

Zdaj bom rekel, da se mi zdi, da delajo moji mlajši kolegi skladatelji svojemu narodu veliko krivico. Obdobje NOB sploh ne upoštevajo. Imamo pa zelo dobre mlade skladatelje. Vendar, mnoga njihova dela nastajajo pod tujim vplivom in so pogosto nerazumljiva. Razburi me do skrajnosti način petja, ki nima s petjem nobene zveze pa njihova vsebina, ki je pogosto neokusna.

Presneto. Zmanjkalo nama je časa, da bi govorila o sreči!

Te dežele, tega ljudstva ne more zlomiti nihče

Nosilka štafetne palice dvaindvajsetletna Sania Hyseni iz Prištine prihaja v spremstvu rdečih zastav na stadion. Teče proti centralni loži, da opravi poslanstvo tisočev mladih. Vzpenja se po stopnicah in že stoji pred tovarišem Titom. »Sto tisoče mladih je nosilo to štafetno palico do tebe,« spregovori v svojem materinem, alban-

V imenu vseh: Štafeta mladosti za predsednika Tita

skem jeziku. »Živi nam, naš dragi tovariš Tito, s pomladjo in vedrino v svojem življenju in delu... Te dežele, tega ljudstva ne more zlomiti nihče. Niti danes niti jutri – nikoli!«

Stadion buči od ploskanja množic. Nebo, razsvetljeno z ognjemeti, doseže pesem, spontano veselje pa zaokroži praznovanje mladosti hkrati z željami najboljšemu voditelju, prijatelju in velikemu učitelju mladih, tovarišu Titu.

VEČER – 26. maja 1979

Udarniki družine Kostić

Osem od devetero otrok Jozefine in Slavka Kostića iz Vršca se je udeležilo več kot dvajset mladinskih delovnih akcij širom po domovini. Njihov sin Valter (38) je strojni stavec v »Svobodi«, Marta (35) je zaposlena v tovarni obutve IMO, Julija (30) je kmetijska tehničarka, Ružica (29) je sekretar v Klubu mednarodnega prijateljstva v Novem Sadu, Kosta (27) je kmetijski tehnik v mlekarni »Vrščanka«, Vladimir (23) je zidar v »Obnovi«, Emilija (20) je učenka in Slobodan (16) je učenec. Ti svojevrstni brigadirji so z delovnih akcij prinesli 18 udarniških značk in 10 posebnih pohval.

POLITIKA – 14. maja 1979

Živeti na kredit

Jugoslovani so v prvih treh mesecih tega leta za različne namene porabili skupaj 228 milijard dinarjev, kar je 34 odstotkov več kot konec marca lani. Hkrati je bilo našim državljanom izplačano 262,69 milijard dinarjev, pa so njihovi prejemki v primerjavi z odgovarjajočim meseci lani večji za 36 odstotkov.

Jugoslovani so v tem času največ porabili za nakupe različnega blaga, saj so za te potrebe izplačali skupaj kar 90,28 milijard dinarjev ali 27 odstotkov več kot lani. Poleg nakupov zavzema visoko mesto tudi varčevanje. Naši

ljudje so v teh treh mesecih vložili na hranilne knjižice 55,21 milijard dinarjev oziroma 49 odstotkov več kot v istem času lani. Ker so precejšnja sredstva – 28,54 milijard dinarjev dali za odplačilo kreditov, se ne moremo izogniti zaključku, da je zadolženost našega človeka velik, skoraj reden pojav. To potrjuje tudi primerjanje letošnjega zneska izplačil za odobrene kredite z odgovarjajočim lanskim, ki kaže 40-odstotno rast.

Za davke so naši državljani morali plačati državi skupno 7,30 milijard dinarjev ali 39 odstotkov več kot lani. Takoj za temi plačili se po višini izdvajajo tista, ki so jih Jugoslovani dali gostinstvu 5,84 milijard dinarjev, kar pomeni 19-odstotno zvišanje. Za kulturno-socialne potrebe je izdvojenih skupaj 5,33 milijard dinarjev s 23-odstotnim povečanjem. Kot precejšen je zabeležen tudi znesek, ki je bil izplačan za prometne ter telefonsko-telegrafске usluge in sicer 4,032 milijard dinarjev, kar je samo 10 odstotkov več od obdobja januar-marec lanskega do januar-marec letošnjega leta.

NIN – 13. maja 1979

Na kmetiji – prihodnost

Adolf Gojkovič je doma v Starošincah in obiskuje drugi letnik poklicne kmetijske šole:

– Doma sem na kmetiji, ki je usmerjena v živinorejo, imamo pa tudi perutninsko farmo. Kmetija meri devet hektarjev. Po končanem šolanju bom ostal doma, šolanje pa bo na isti šoli nadaljeval tudi brat. Za to šolo sem se odločil sam, znanja pridobiš dovolj, vendar premalo praktičnega. Zakaj tako malo mladih ostaja na kmetijah? Zato, ker je malo prostega časa, saj je poleti potrebno delati tudi do 16 ur na dan. Po mojem je na kmetiji prihodnost, vendar se je potrebno usmeriti in imeti veselje do dela. Meni tega veselja ne manjka, zato bom na kmetiji tudi ostal.

TEDNIK – 24. maja 1979

Da se ve

Zorica Malešević, kvalificirana delavka v beograjski »Partizanki«:

– Dobro je, da vsak zaposleni ve, koliko od njegovega zaslužka gre za prispevke in davke. Vedela sem, da gre za visoke številke, znani pa so mi bili samo podatki za celoten kolektiv. Zdaj sem prvič videla, da gre od mojih 60.870,40 dinarjev bruto dohodka za davke in prispevke skoraj tretjina – 18.273,80 dinarjev.

SVIJET – 4. maja 1979

Obnašanje za vzgled

Družbena samozaščita v občini Odžak je vse bolj pristojna in na tem področju je v tej občini vse več narejenega. V potrditev bi lahko našli vrsto primerov, povejmo samo enega. Prodajalka v kiosku dobojskega »Tobaka«, ki stoji pri Domu zdravja v Odžaku, je pustila – pozabila – ključ v vratih in odšla domov v Modrič, kjer živi. V mraku sta se poleg kioska zadrževala Stjepan Marijančič iz Donjega Svilaja in Nihad Tarevljak iz Odžaka. Oba sta učenca srednješolskega centra v Odžaku. Mladenica nista pomišljala, zaklenila sta kiosk in ključ predala postaji milice.

Ko smo se pogovarjali z učencema, sta rekla, da je to, kar sta storila, povsem naravna stvar – da je družbena samozaščita tudi to, kar sta naredila in da to ni poseben podvig.

OSLOBODJENJE – 22. maja 1979

POGOVORI POGOVORI POGOVORI POGOVORI POGOVORI POG